Ч. 203 (14.746). Львів, середа 15. вересня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ. РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.030.
" Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 "
Піврічно . . . . . 30.00 "
Річно . . . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Звязок Валенсії з Европою перерваний.

Як подає Авас, від вчорашнього вечора телеграфічний і телефонічний звязок Парижа з Барсельоною і Валенсією перерваний з невідомої причини. До Парижа не дійшли комунікати червоного командування.

ХІХОН ЗБОМБАРДОВАНИЙ.

Радіо Еспаня подає з Більбао, що національні кораблі збомбардували фортифікації пристані Хіхон.

БОЇ НА АРАГОНСЬКОМУ ФРОНТІ.

На відтинку Зуера (арагонський фронт) національні війська заняли нові становища в Сієрра Алькубієре; під Вальдескалерою національні війська відбили ворожий наступ

ПЕРЕМОГА НАЦІОНАЛЬНИХ ВІЙСЬК НА ПІВНОЧІ.

На фронті Леону національні війська заняли: Ель Куето, Ель Льомберо та всі місцевости між Ель Льомберо, Маталяна і горою Бредон на північ від Веґа де Ґордон, Пелля Куето, Пенас де Люєскар, Террон, Сієрра Чабос і Коллябо де Карріон.

Японський десант коло Кантону?

До Гонкону дійшла вістка, що японські війська причалили в заливі Біяс, збомбардувавши сусідні фортифікації. З китайських неофіціяльних джерел подають, що недалеко від місця десанту японці зосередили 3 кружляки і чимало інших кораблів.

Завданням десанту є мабуть перетяти залізницю з Кантону, що лежить на території британської кольонії Гонкон; нею китайці заобляються у военний матеріял. З огляду на бльокаду китайських побереж успіх японського десанту міг би мати поважні наслідки: китайці втратили би головне джерело постачання.

ЯПОНСЬКА ФЛЬОТА ЗБОМБАРДУВАЛА УКРІПЛЕННЯ КАНТОНУ.

Нині рано 5 японських военних кораблів бомбардувало форти між Гонконом і Кантоном. Китайські фортечні батерії та літаки збомбардували японські кораблі.

Як подають з китайських джерел, японські кораблі ушкоджені, форти також, але легко.

„ПРИЯТЕЛІ ЛІГИ НАЦІЙ" В ОБОРОНІ КИТАЮ.

Рада міжнародньої унії товариств приятелів Ліґи Націй ухвалила домагання, щоби на випадок, як Японія не схоче піддатися постановам пакту — члени Ліґи Націй висловили готовість дати Китаєві поміч, (грошеву або якунебудь іншу) та взяти участь у всякій збірній акції, зверненій проти японського наїзду.

—o—

Большевики насильно ліквідують 2 японські консуляти.

ТАСС повідомляє: 11. травня ц. р. московський уряд зажадав, щоби Японія зліквідувала 2 зі своїх 8-ох консулятів на території СССР, бо в Японії є лише 6 совітських консулятів, а 1926. р. держави погодилися мати рівну кількість консулярних станиць. СССР запропонував Японії зліквідувати консуляти в Одесі й Новосибірську, мовляв: там нема японських громадян.

Японський уряд відповів, що у майбутньому в цих двох містах можуть поселитися японські громадяни, крім того до Одеси можуть причалювати японські кораблі. Не зважаючи на це, московський уряд заявив, що від 15. ц. м. не признає японським консулятам в Одесі й Новосибірську права виконув[illegible] консулярні функції.

Білоруський промисел недомагає.

МОСКВА, 14. 9. ПАТ. „День Рабочій" алярмує в передовиці, що білоруський промисел не виконує пляну продукції. В серпні ц. р. цей плян виконано тільки в 57 прц. Найгірше працюють підприємства державного і лісового промислу та харчевих продуктів. Вину за те все часопис приписує провідному апаратові, який не тільки не вміє, але й не хоче кермувати повіреними йому підприємствами. В адміністраційнім апараті ділають „вороги народу, троцькісти, бухарінівці та агенти фашизму".

—o—

Нездарність совітської збіжевої політики.

МОСКВА, 14. 9. АТЕ. З наказу комісії контролі арештовано в СССР ряд найвищих урядовців рільного уряду, що своїм недбальством змарнували десятки тисяч тон збіжа нового врожаю. Між арештованими находяться окружні рільні директори Коренев, Потапенко, Антіпов, Чайковський і інші. Совітська преса підкреслює, що це початок дальших репресій.

Чистка в совітській адміністрації.

МОСКВА, 14. 9. АТЕ. Чистка на вищих становищах совітської адміністрації тріває дальше. Президія ЦК у СССР затвердила в останньому часі такі нові іменування: народнім комісарем комунальної господарки став Іван Кабанов і предсідником державної планової комісії Конст. Тріерской; його заступниками Коновалов і Чадаєв; віцекомісарем публичного здоровля Вебер. Усі вони не відограли досі більшої ролі в політичному житті.

Помер Масарик.

Львів, 14. вересня 1937.

Ані вожд-полководець, ані вояк-герой, не полуменний поет і не партійний політик, що захоплює красномовними фразами. Професор, публіцист, фільософ і політик, творець політичної думки, виховник нації і будівничий держави — і все разом в одній особі. І крім того — велика людина, великий характер. Постать яких небагато у всесвітній історії, в історії людського духа та в історії народів і держав.

В уяві сучасних Тома Масарик живе як президент держави, зрівноважений старець, обдарований найвищою почестю вдячними земляками, але й спутаний обовязками того високого становища, якого врешті, під кінець свого віку зрікся, щоб у повному спокою передумувати давні і нові проблеми. І люди призабули вже, ким і чим був Тома Масарик у своєму дитинстві, у своїй молодости, у розквіті мужеських сил: бо президентом Чехословаччини став тоді, коли вже мав 68 років! Це було 19 літ тому, в три тижні після віднови чеської державної самостійности, нероздільно звязаної з його іменем.

Аж дивно стає, коли представляємо собі того велетня духа, як бідного хлопчину, сина візника, шлюсарського помічника, що покинув ремесло і записався до середньої школи головно тому, що не міг швидко дістати челядницького свідоцтва і не міг стерпіти прикрощів від своїх сильніших фізично товаришів. Аж дивно стає, коли вичитуємо у докладних життєписах, що Тома Масарик ходив до німецької гімназії, де його національність означували як „сляваш", — що хотів гачком від вугля вдарити свого директора, за що „порадили" йому змінити школу, що був спершу „заступником учителя" в німецькій гімназії у Відні, що мусів довгий час боротися з матеріяльними трудношами, що врешті — вже як професор чеського університету у Празі — довгі-довгі роки жив в атмосфері недовіря власного громадянства, мав вічні конфлікти з земляками та був предметом завзятих і безоглядних особистих атак. Адже ще у 1887 році „Народні Лісти" звали його іронічно „фільософом самогубства", причеплюючись до одного з перших його творів та кричали з обуренням: „Іди до біса, огидний зраднику!" Кепкували собі з його замилування до спорту, ремствували на його републіканізм, обурювались на нього за його кампанію проти історичних рукописів-фальсифікатів, шанованих земляками, як національні святощі. Сам безкомпромісовий — не глядів Масарик на те, чи кому наражується чи ні, — не перебірали супроти нього у засобах і його противники-земляки. Компромісовости ненавидів ще у 90-их рр. мин. століття, і через те подався перед інтриґами та зрікся першого посольського мандату до віденського парляменту і праського сойму. Компромісовости навчила його аж практична політика і дипльоматична діяльність на закордонному ґрунті. Але все своє життя до кінця своїх днів залишився вірний засаді, яку гордо кинув в очі ще

як ученик свому директорові гімназії: „Хто діє проти свого переконання — той не має чести".

Все своє життя зберігав пошану для героїв і культ для науки. Все своє життя був трибуном свободолюбної ідеї та осоружний був йому всякий гнет. „Не в тому річ, щоб бути старо- чи молодочехом, а річ у тому, щоби правди шукати та її проповідувати". І він проповідував правду так довго, аж здобув послух, пошану, любов і відданість усього свого народу, в якому нема і ледви чи колинебудь буде більша індивідуальність, як Тома Масарик.

Чи Тома Масарик був приятелем українців? Нам здається, що в той спосіб взагалі не слід формулувати питань, коли річ іде про чужинецьких політиків і державних діячів, та ще й фільософів і науковців. Тома Масарик був чехом (хоч походженням словак — проте пропагував національну чесько-словацьку єдність, виходючи з засновків державного інтересу) і як чех чехословацький інтерес добачував у силі Росії. Тому стояв на становищі, що українці своїх свободолюбних змагань не повинні перетягати поза межі найширшої автономії в межах якоїсь федерації з Росією. Через те й признав III. Універсал Центральної Ради, але відкинув IV. Універсал, ще й тому, що тодішня Українська Народня Республика спіралась на політичній орієнтації берестейського мира. Але для Масарика було поза дискусією право українців на культурний і політичний розвиток. Тому для Масарика було річю самозрозумілою — дати українській політичній еміграції найширшу підтримку без огляду на її яскраве протиросійське політичне обличчя.

І тому на Тому Масарика будемо й ми, українці, глядіти як на велику людину, велику індивідуальність, якій належиться пошана всього культурного світа, без огляду на такі чи інші взаємини з Чехословаччиною, як державою, і чехами, як народом, у даному часі. Чехословаччині, як державі, і чехам, як нації, висловлюємо щире співчуття, що втратили ту велику людину, якої світогляд сягав ген поза межі злоболенних потреб політики дня. І зі смутком чехів вяжеться сьогодні і наш смуток: яка шкода, що ми не мали і не маємо такого Томи Масарика.

ік.

З польської преси.

Поляки мусять змінити політику супроти українців.

В тижневику „Політика" (раніше: „Бунт Млодих") з 10. ц. м. (ч. 23) находимо дуже розумну передову статтю відомого публіциста Олександра Бохенського п. н. „Скінчити з божевіллям". Автор стверджує, що з польською меншиневою політикою дуже зле. На доказ наводить статистичні дані про розвиток народнього шкільництва у Сх. Галичині. Сухі числа виказують, що польських шкіл було в 1911/12. р. 1,511. в 1924/25. — 2.598, в 1930/31. — 2.663 і 1919 утраквістичних шкіл, що є теж фактично польськими школами, бо в них учать лише української мови і теоретично ще один або два предмети. Одночасно статистика виказує, що число українських народніх шкіл в тому саме часі впало до смішної цифри. І так у 1911/12. р. українці мали ще 2.418 шкіл, в 1924/25. р. уже тільки 2.176, а в 1930/31. р. ледви 135 шкіл і теоретично 1919 утраквістичних шкіл, в дійсности польських шкіл. Українці — пише автор — бачать, що число їх народніх шкіл постійно зменшується при одночасному зрості польських шкіл. У 1911 українці мали більше шкіл ніж тепер. Цей факт кидає темне світло на можливість доброго розвитку взаємин обох народів. Ясно, що зі зменшенням і нидінням культ. розвитку зростає терор. рух. Не треба дошукуватись „большевицьких" чи німецьких „агентів" при кожній протипольській змові.

Аж надто матеріялу дають числа для українських шовіністів (??), які бажають відорвати маси від легальної праці, від льояльности...

Ще гірший стан у середнім і вищім шкільництві, де українці, не звежаючи на 20-літні заходи, не мають ще університету. Ба що більше. Українці заснували свого часу, ще давно перед травневим замахом, тайний університет. Просто професори викладали в нанятих помешканнях, студенти вчилися. Хоч цьому університетові не доказали ніяких протидержавних прикмет, але професорів і студентів, ще за часів правління нашої (читай: польської — прим. Ред.) демократії, вязнили і засудили на довгі роки вязниці за... навчання без дозволу.

На дні того всього істнує інтелігентне переконання, нібито дозвіл на українські школи, гімназії, пісні і т. п., українську мову в урядах і на інші основні культурні прерогативи „зміцнює" український рух. „Дамо їм усе, опісля вони від нас відорвуться" — ось формулка відмови всього і на кожному кроці. Вистане лише хвилинку подумати, щоби переконатися про її вартість. Народу, себто **національної свідомости не зміцнить ні не ослабить вже ні така ні інша політика. Радше політика відмови всього і настрій боротьби зміцнює ніж ослаблює національну свідомість.**

Поляки повинні — пише автор — зміцнювати угодові течії в українському громадянстві і поборювати терористичні. Ясно теж, що переповнені вязниці і статистика про повний упадок українського шкільництва ослаблять українських угодовців і зміцнять сепаратистів.

Такий стан, що за нього відповідають всі польські колишні прем'єри і міністри внутрішніх справ, потягає за собою почуття нижчости, покривдження і реакцію в українських масах. З цієї теж причини ширяться духові течії сепаратизму.

В таких то умовинах — читаємо далі — УНДО, отже організація, що при всіх давних виборах (навіть при тих, де деякі польські чинники підтримували проти нього большевицький Сель-Роб) осягала велитенську перевагу, склало заяву льояльности і започаткувало т. зв. нормалізацію. Автор ставиться з признанням до ряду найповажніших українських політиків з УНДО за цю їх незвичайну відвагу і признає їм високий політичний рівень.

Можна би здогадуватися, що ця заява вплине корисно на культурне і політичне положення українців...

Тимчасом нічого не змінилося, бо міністри не мали ніколи цивільної відваги, щоби призадуматися над положенням. До того від кількох місяців „І. К. Ц." веде знову невідповідальну кампанію проти українців. Автор наводить цілу низку наголовків та головні думки протиукраїнських статтей і пише, що за деякі з них прокуратура повинна притягнути відповідального редактора „І. К. Ц." до відповідальности за підбурювання до національної боротьби. Дійсно не відомо над чим більше ломити руки, над дурнотою чи ординарним стилем цих статтей з підбурюванням. Протиукраїнські статті містить „І. К. Ц." майже щодня.

Невже не можна собі уявити зросту стану польського посідання без відбирання елементарних прав українцям? Чи не можна мати 3.000 поль. шкіл і 3.000 українських так, щоби кожна дитина могла вчитися у своїй мові? Чи не може одна висильна стація говорити по польськи для поляків, друга по українськи для українців? Чи направду той, хто здорово думає, міркує, що такими методами поляки спольщать когонебудь з такого освідомленого народу, яким є українці?

Стільки років поляки вимагали заяви льояльности. Коли вкінці прийшла ця заява льояльности — кінчить автор, — не даємо їм шкіл, ні гімназій, ні університету, ні не позволяємо вже на їх мову в радіо, ні на крамниці по містах.

Тому поляки мусять нарешті змінити цю політику.

Т. Г. МАСАРИК.

Національні меншини.

(З золотих думок Т. Масарика).

Політична самостійність для нації свідомої і культурної є життєвою потребою, бо політичнє підчинену націю навіть у найкультурнішій державі досі пригноблюють та господарчо і соціяльно визискують. Чим більше свідомий нарід, чим більше він енергійний, тим тяжче зносить надвладу, а є приклади, що політичний пан — менше культурний, менше здібний від завойованого народу. Найбільші польські поети з великими успіхами аналізували постійний революційний настрій пригнобленої свідомої нації. Міцкевич висловив це ядерно словами: „Єдина зброя невільника — зрада".

Насильне пригноблювання, винароднювання та перенароднювання у всіх змішаних державах — це величезна страта сил і пониження морального рівня. Пануюча нація, що гнобить інші нації, школить собі тим, що допускається насильства та тим, що від пригнобленої нації збирає не найкращі прикмети її вдачі. Мадярська держава зі своєю мадяризацією є для знавців відстрашливим прикладом винароднювання безхарактерних одиниць.

Політична самостійність стає, розуміється, щораз то більше умовна, але це ще не аргумент проти усамостійнення пригноблених націй. Колишня суверенність абсолютистичних держав, беручи під увагу зростаючу міждержавність та міжнародність, занепадає. Цю суверенність підтримувала у великій мірі ізольованість. Сучасні політичні союзи (нпр. потрійний союз) — це явне ослаблення колишньої суверенности.

Можна приймити, що малі держави є під тиском великих сусідів — нпр. відношення Австро-Мадярщини до балканських держав. Тому часто виринали заміти, що для малих держав та націй краще булоб стати просто частиною великої ворожої держави. Сербія — так казали її противники — приеднана до Австро-Мадярщини, збільшилась би, ба навіть обеднала б південних славян та протиставилась би свому противникові успішніше, ніж самостійна Сербія.

Такі й подібні заміти випливають із засад нинішньої макіявельської політики. Розвиток Европи та людства прямує до демократизації, себто гуманізації міждержавних та міжнародніх відносин. Політика перестає бути пристановищем для макіявелізму. Національна самостійність і самобутність буде непорушно розвиватися при зрості міжнародности.

В новішій добі оборонці істнуючих мішаних держав, особливо Австро-Мадярщина, проектують національну автономію, як засіб для розвязки національних спорів. Це теж програма багатьох соціялістів (австрійські соціялісти Шпрінґер, Ренер, Бавер випрацювали докладну програму та й в Англії деякі соціялісти ще підчас війни поручали подібні національні автономії).

Як слід переведена національна автономія, признання мови у школі, в урядах і в парляменті вистачалиб у деяких випадках, особливо для національних меншин, але не вистачилиб для національної більшости, чи пак для цілих націй, таких, як чехословацька, польська та інші, яким відібрано безправно самостійність та які домагаються повної самостійности.

Европу орґанізували старі держави й церкви в минулім, коли національного принципу не визнавали в такій мірі, як визнають його в новітній добі і через те, як сказано, майже всі держави національно змішані та занепокоєні тепер національним питанням.

Багато консервативних політиків, хоч і признають правосильність національного принципу, погоджуються на радикальну розвязку національних проблем. Вони допускають створення деяких нових держав національних, але більше бажають берегти, якщо можна, політичне статус кво, проектуючи, щоб вирішування національних питань обмежити справами мови та національної автономії.

Ми вже говорили, що деякі національні меншини та деякі нації менше або більше розвинені, бодай покищо мусілиб вдоволитися автономією. Правда, є кілька націй, що взагалі ніяких політичних змагань не мають. Автім маємо приклад, що свідомі фляманці підчас цієї війни заявили, що не бажають відділюватися від своїх вальонських співгромадян. Одначе не про ці народи мова, а властиво про ті, що не вдоволюються автономією в чужій державі і домагаються політичної самостійности.

Якщо Европа має бути справді демократична і якщо має настати тривкий мир, то до того треба радикальнішого вирішення національних проблем. Не зважаючи на те, при такій ситуації треба надіятися, що і в обновленій Европі залишаться національні меншини, значить і мішані держави. Одначе річ у тому, щоб ті меншини були якнайменші, щоб держави були, по змозі, одноціональні. Коли дві нації (Бельгія) або три (Швайцарія) самі вирішать про залишення своєї мішаної держави, то

Кріза нормалізації.

ГОЛОС В АНКЕТІ „ДІЛА“ ПОСЛА ПРОФ. В. КУЗЬМОВИЧА.

Закінчення нашої анкети.

II.

Погляд на дотеперішні наслідки зміни національної політики зперед двох років та всю ситуацію, яка істнує в польсько-українських відносинах.

Як уже була згадка, з дволітнього „нормалізаційного“ періоду не можна нічого замітного записати на добро тези, що розвязка польсько-українського питання є можлива на платформі т. зв. „великої політики“. Після того, як пропозицію польсько-української співпраці проти Совітів, зроблену д-ром Д. Левицьким у лютім 1935 р., польська політична думка поминула мовчанкою, а то й кпинами (мовляв, волимо на сході Росію з її внутрішніми клопотами і... з Україною, ніж незалежну Україну і тоді на наших східних землях — клопіт), — пропозиції на більшу скалю були в часі „нормалізації“ чимраз скромніші. Вони зводились на початках до польсько-українського протикомуністичного співділання — очевидно без практичного ефекту. Про що говорено у вступних балачках і що тоді устійнено — не моє діло писати. До тієї категорії великої політики належала теж одна думка в промові голови нової УПР., п. В. Мудрого, підчас генеральної дискусії над буджетом у соймі 6. XII. 1935. Він аргументував, що полагода українських постулятів у Польщі „матиме корисний вплив на уклад незвичайно важних і для польської держави польсько-українських відносин у майбутньому, в перспективі відродження й віднови Української Національної Держави“. Скоро стало ясним, що в сталії „дрібних діл“ незручно і нереально взагалі сягати до арсеналу великих аргументів.

Зате куди важніший і багатший у досвід є період „нормалізації“ для спроб безпосередньої поправи польсько-українських відносин у Польщі. На мою думку, цього досвіду досить **щоб ствердити, що можливости політичного польсько-українського порозуміння є сьогодні менші ніж були тому два роки.** Саме впродовж цих двох років період вагань польської національної політики покінчився. Вона не [illegible] вже якихсь політичних концепцій, щоби звязати українську національну ідею з польською державною. Навіть ідея державної асиміляції перейшла деяку еволюцію. Польська державна ідея не змагає до зросту, скажім, українського національного потенціялу в цілости та — рівнобіжно з тим — до того, щоб українські змагання вкласти в рамці польської великодержавности.

З цілою ясністю виступили в останніх двох роках три доповнюючі себе польські національно-політичні пляни: 1) зденаціоналізувати ті етнічні (Полісся), соціяльні (українська шляхта) чи віроісповідні групи (латинники) українського етносу, які дають надію на це; 2) відділити деякі частини української території (Гуцульщина, Лемківщина, Волинь) від високо національно свідомого українського пня і надати тим частинам свою польську політичну ідею; 3) наситити польською національною субстанцією ті території, які не дають на це надії, отже є надто національно освідомлені. Це останнє торкається в першу чергу сх. галицьких воєвідств, до яких врешті-решт обмежено „віл факті“ „нормалізацію“, себто ідею політичного вирівнання національних змагань. Думка, що політичний змаг за цю територію вирішить в остаточній інстанції не якесь польсько-українське вирівнання, лише цивілізаційна польська експанзія, стала саме в останніх двох роках власністю широких кол цілого польського народу, його громадянських організацій, його преси і публіцистики, а навіть науки (вкажу напр. на створення терміну „етнічний дефетизм“ для Полісся). Це не припадок, що з початком грудня 1935. р., коли в соймі голова УПР проголосив постулят автономії, один з польських публіцистів писав: „не стріли ОУН-ців і не гасло незалежности української держави кидає колоди на шляху польсько-українського порозуміння, лише гасло автономії“. Теж не припадок це, коли приблизно в два роки після проголошення „нормалізаційного“ курсу, саме в розгарі дискусії про крізу нормалізації, інший польський орган писав: „не міністри і виконавці їхніх розпорядків, але ми, що тут живемо, відповідаємо за те, чи за 50, 100, 200 років Львів буде польським містом“. Отож теза польської цивілізаційної пенетрації нашої території, думка, що Польща, на випадок, коли Україна повстане, буде „спокійніше і зичливіше“ дивитися на свого нового сусіда, якщо матиме на своїх східних окраїнах „непоборний вал людности, культури і сили польської“, — стала сьогодні безконкуренційною. Вона побила на голову всякі „нормалізаційні“ „мржонки“, всякі концепції політично звязати цю територію з польською державою. Коли давніше її голосили сміло лише ендеки, а відпекувалась поважніша польська публіцистика та офіційні чинники, то сьогодні в обороні політичної розвязки польсько-українського суперництва за західно-українську територію виступають лише одиниці без реально-політичного впливу, а вирішують офіціяльні чинники під впливом вулиці.

Реально-політично і тверезо річ беручи — це природне право кожної нації поширюватись на области цивілізаційно слабші. Нам хіба нічого скаржитись, лише самим закусити зуби і — змагатись. Та в даному випадку не те є суттю справи. Суттю справи є те, що ця цивілізаційна польська експанзія, внаслідок напору польського громадянства, йде під опікою і за допомогою польського державного апарату і польських державних чинників, себто одного з контрагентів політичного порозуміння. Можна сказати, що концепцію нормалізації, подиктовану політичним розумом і конюнктурою, валить польська сліпа стихія.

Не твердж, щоби ця опіка і допомога була беззастережно явна і офіціяльна, щоби вона була неначе елементом державної політики. Та [illegible] Чимраз частіше і більше затирається ріжниця — у зовнішніх виступах — поміж характером державного урядовця і польського громадянського діяча з націоналістичного табору. Виступи відповідальних чинників ОЗН в українській справі (ген. Галіци) і ціла низка законодатних актів (виконання земельної реформи, виконний розпорядок до закону про охорону границь і т. п.) вказує, що живемо в новому періоді державної політики, в періоді, коли польським державним актам і польській державі взагалі стає чужий понадніональний обєктивізм. Вона стає виразно національно субєктивна в законодавстві, в устроєвих засадах і в виконуванні своїх функцій. Тут можна спарафразувати одну старинну засаду: quod nationi placuit, legis habet vigorem (має примус правний те, що є в інтересі нації). Очевидно, що з приводу поодиноких актів, чи потягнень, чи навіть виступів урядових чинників почуємо з польського боку застереження та навіть оправдання. Однак поза дискусією є те, що опіка польського державного апарату над польською цивілізаційною експанзією на наших землях є щораз більша. Тут не є рішаюче те, чи це діється наслідком „декомпозиції“, в якій польський політичний світ опинився, чи наслідком придуманого центрального пляну, чи більшу ініціятиву має тут Варшава чи терен. Важне те, що чимраз менше, а то й взагалі нема спроб офіціяльних чинників впливати на збереження польсько-української національної рівноваги і на спрямування національних амбіцій чи розвитків обидвох народів на рівнобіжні рейки, на засадах державної рівноправности і справедливости, — отже в сенсі нормалізації.

З цього приводу „нормалізація“ опинилась у сліпій вулиці навіть у дрібних справах. Уряд — поза дуже загальними завваженнями — **не виявив прилюдно ні разу свого становища до українських постулятів і до нормалізації.** Стає ясно, що лише під натиском польської прилюдної опінії і згідно з „новою“ національною політикою не виповнено навіть таких українських вимог, які польської держави нічого не коштують (термін „український“, двомовні написи на державних і самоуправних будинках). Зрозуміло теж, чому саме тепер проводять у життя закон про номенклятуру українських місцевостей, чому кладуть такий натиск, — у багатьох випадках урядовий, — при зміні обряду і т. п. Врешті з тієї площини треба оцінювати факт, що не вважаючи на безперечно довгі і настирливі заходи УПР в урядових чинників від найвищих в державі починаючи, не далося добути **майже нічого,** що можна би записати **на конто зросту Української національної субстанції.** Аналіза дотепер зроблених „уступок“, головно в сенсі резолюцій Краєвої Наради УНДО з 3. XII. 1937. каже, що вони належать або до ряду особистих дрібних справ, або до майже виключно політично невтральних, або врешті до політич-

волю таких національних частин направду будуть шанувати.

Національні спори є до деякої міри питанням про національні меншини. Нпр. поляки у Прусії творять, як на цілу Прусію меншину, але на бувшій польській території знову німці є меншиною і т. п. Зокрема йде про спорадичні меншини, розкинені на чужо-національній території, особливо по містах або у промислових осередках. Такі меншини залишаться і в реконструованих державах.

Правилом до реконструкції мусить бути те, щоб меншини були якнайменші і щоб зберігати їх громадянські права. Для того можна буде приняти на конгресі миру міжнародній закон для меншин та міг би істнувати окремий міжнародній, національний, мировий трибунал (у Лізі Націй).

Пангерманісти проектували часто переселення, навіть доволі великих національних меншин. Сіоністичний приклад та еміграція взагалі підсувають такий засіб. Одначе дуже сумнівне, чи вдасться перевести таке без примусу і справедливо. В дійсности пангерманістичні політики мають на меті ослабити цим проєктом німецькі меншини, а зовсім їх національно не заспокоїти.

При етнографічному визначенні кордонів будуть кермуватися демократичним та парляментарним принципом більшости. Приклад: у відновленій Польщі та Чехії будуть німецькі меншини, в Чехії будуть ці меншини навіть доволі значні. Одначе число німецького громадянства у вільній Польщі та у вільній Чехії буде куди менше, як число польського, чи чеського громадянства на польських чи чеських землях під німецькою чи австрійською владою. Поляки й чехи є рівноправні й рівноцінні, німці не стоять вище над ними і тому це буде справедливіше, коли в Польщі чи в Чехії залишаться свобідні меншини, що будуть менші від теперішніх славянських частин, пригноблених німцями.

Треба ще замітити, що нема правдивої національної статистики. Панівні нації всіма можливими способами зменшували число пригноблених ними націй, вишукуючи демографічно сеавільні, несуттєві категорії нац. мови (нпр. мова „розговірна“). Створення точної демографічної статистики — це взагалі нагальна вимога не лиш історії і науки, але властиво політики та адміністрації.

Установлення етнографічних меж після військової штовханини буде в деяких випадках можливе тимчасове й дочасне. Як тільки заспокояться народи і приймуть засаду самоозначення, то виправлення етнографічних меж і управнення меншин можна буде перевести без розлютовування їх, на основі річевих уваг. Тим швидше це прийде, коли меншини не будуть пригноблені і притоптані. Вільні меншини будуть грати визначну ролю в організації Европи, допомагаючи розвиткові справжнього міжнародного духа.

но „нормалізацію" компромітуючих (Народний Дім, необсадження одної кресовної катедри).

В світлі сказаного не підлягає сумніву твердження, що стан польсько-українських відносин не покращав, лише навпаки, в останніх двох роках погіршився і що вигляди на політичне польсько-українське порозуміння стали сьогодні без порівнання менші, а навіть нереальні. По польському боці взяла верх національна агресія, **счезла атмосфера холодної призадуми.** Українська сторона в даному випадку пасивна, мусить з природи річи переходити подібний стан, де зростає подразнення і пристрасть. **За це дбає головно галицька польська преса та метушня й екстремістичні гасла польських суспільних і напів урядових громадянських організацій.**

Лишається відповісти, скільки в тому завинила сама ідея нормалізації, або помилки при її тактичному проведенні, та скільки з цього треба записати на конто обективних умовин. Це питання не є темою анкети, тому я лише зареєструю причини погіршення польсько-українських відносин саме в часі „нормалізації". До них, на мою думку, належить: 1) те, що не узгіднено чи не зближено точок виходу для найважніших практичних справ так, щоби це устійнення обовязувало обі сторони. Наслідком цього кожна сторона — в широкій опінії — почала розуміти „нормалізацію" інакше. Українська, як спромогу свого національного розвитку, польська як політичну деградацію української національної ідеї. 2) Другим наслідком цього був брак політичної „нормалізаційної" концепції, в імя якої уряд повинен би був вести пресову, адміністраційну і законодатну політику, а український контрагент переконати своє громадянство про правильність тієї концепції; 3) брак відповідної української акції серед польського, головно східно - галицького громадянства і його рішальних чинників; 4) рухливість деяких польських чинників на нашій території, які в перспективі поділу політичних впливів і обмеження свого, здебільша галапасничого життя на організмі держави, змобілізували прилюдну польську опінію, нездібну, як кожна опінія, до спокійного політичного думання на дальшу мету; 5) хаос і брак одного диспозиційного осередка державної волі в польському державному житті; 6) те, що історичні ремінісценції польсько-української безпосередньої збройної боротьби, сильні на нашій території, вплинули на зріст опінії, що польсько-українських змагань не можна полагодити мирним шляхом; 7) те, що психольогія східно-галицької льокальної боротьби за мову, людей і землю опанувала й державну політику

(Далі буде).

В. Кузьмович.

ДРУКАРСЬКА ПОМИЛКА.

У першій статті трапилась друкарська помилка через двократне поміщення того самого рядка. Має бути (стор. 4. ч. 201 „Діла", 2-га шпальта, 3-ий рядок згори):

„Новий Провід УНДО рішив взяти участь у виборах на основі нової ординації, хоч вона не давала майже ніяких виглядів добути мандати у виборчій боротьбі..."

VI. Унійна Конференція
в Пинську.

В днях 1.—3. вересня ц. р. відбулася в Пинську шеста з черги конференція духовних кругів зацікавлених церковною унією на землях Волині, Полісся і Підляшша. Хоча реферати, які заздалегідь поміщено в запрошеннях на цю конференцію, не викликували особлившої цікавости, то сама конференція принесла багато несподіванок. І так першою несподіванкою була **привиність усіх польських „кресових" епископів** з виїмком люблинського епископа Фульмана та привітні телеграми від епископів, які давніше зовсім справою унії не цікавилися. Другою несподіванкою була **нова інструкція Східньої Конгрегації** в справі унійної праці з дня 27. V. 1937., яку за попередньою згодою польського епископату (на евхаристійнім зїзді в Познані) відчитано і проаналізовано в рефераті о. Мистковського (Варшава) п. з. „Правне положення византійсько - славянського обряду в Польщі". Ця інструкція після відомої попередньої інструкції з 1929. р. означає величезний крок вперед у нормуванні унійної праці під юрисдикцією латинського епископату. Третьою несподіванкою була **неприявність на конференції епископа Миколи Чарнецького,** який прислав привітну телеграму з Бельгії. Також не було нікого з наших оо. Редемптористів, які мають у Ковлі свою станицю. З уваги на те відпало торжественне східне богослуження в латинській катедрі, яким завжди кінчився унійний зїзд у Пинську.

З нашого духовенства взяли в конференції участь представники Богословської Академії зі Львова (о. ректор Сліпий, о. д-р Іщак, о. Фуркевич), чотири оо. Василіяни (о. Скрутень, о. Теодорович, о. Пушкарський, о. Дацишин) та три оо. Студити, що працюють у сідлецькій і пинській дієцезії. Програму зїзду виповнило вісім рефератів, між якими замітний був реферат оо. ректора Сліпого про унійну працю за останнє 50-ліття. З інших рефератів два були присвячені ювилеям фльорентійської унії і 300-літтю смерти Рутського, два відносилися до сучасних подій, як „Польщення православної церкви" о. Урбана та „Правне положення обряду византійсько-славянського" о. Мистковського. Деяке зацікавлення викликав реферат о. Воронецького про святих православної церкви. Зате немило вразив учасників непольської народности реферат о. Доната Новіцького, в якому цей унійний робітник вихвалював свою мудрість в унійній праці, яку опер виключно на польській культурі, бо російська чи українська мова й культура не булиб милі державним чинникам і/ викликалиб з їх сторони перешкоди. В дискусії над цим рефератом забрав голос о. д-р Іщак, виказуючи незгідність такої лінії з останньою римською інструкцією та з резолюціями давніших конференцій. Колиж все таки два польські дискутанти взяли в оборону о. Новіцького та стали говорити на тему льояльности, якої влада має право домагатися, дістали належну відправу від о. ректора Сліпого, який у річевій і добре виджаній промові повчив своїх передбесідників, що льояльність не касує природних прав польського громадянина іншої народности та що давній досвід самих поляків під Москвою і Прусами повинен був навчити їх толеранції супроти інших народностей.

При кінці предложила вибрана ad hoc комісія учасникам зїзду такі резолюції до одобрення:

1. Шеста пинська конференція постановляє прямувати до того, щоб 500-ліття фльорентійської унії святковано в цілій Польщі.

2. Шеста пинська конференція постановляє зложити подяку пленарній конференції епископів Польщі за її ухвалу з 24. серпня в справі приготування до торжественного ювилею 500-ліття фльорентійської унії та рівночасно просить, щоби в короткім часі покликано спеціяльну комісію, зложену з представників обох обрядів, яка устійнилаб час і спосіб зорганізування ювилейного свята.

3. Шеста пинська конференція пропонує розпочати приготування до згаданої урочистости в цілій Польщі 5. червня, як у дні зіслання св. Духа.

4. Шеста пинська конференція висказує свою радість з приводу цьогорічного зїзду Про Оріенте християно в Римі у справі покликання Міжнародньої Ради такої самої назви і сподіється, що представники всіх католицьких народностей Польщі будуть покликані до названої Ради.

5. Шеста пинська конференція висказує побажання, щоб видано у формі окремих брошур реферати єпископа Пшездзецького про фльорентійську унію й о. Урбана про положення православної церкви та можливо поширено їх серед православних.

6. Шеста пинська конференція просить церковну владу розпочати вступні кроки до реактифікації ревного ширителя унії Йосифа Рутського в 300-ліття його смерти.

7. Шеста пинська конференція пропонує, щоб на будуче унійні конференції відбувалися що 4 роки в Пинську, а в міжчасі в інших містах Польщі по вибору оо. епископів.

Учасники розїхалися з Пинська з переконанням, що найближчого року уладить унійну конференцію ближчий до нас Луцьк. **Х.**

Масарик помер.

Нині досвіта помер у замку в Ляни б. чехословацький президент Тома Масарик.

В годині 3.27 Масарик втратив притомність, в год. 3.29 його серце перестало бити.

Вістка про смерть б. президента появилася в лікарському бюлетині в год. 4.40; у Празі появилися жалібні прапори, радіостація почала надавати жалібні авдиції.

* * *

Масарик прийшов на світ у Годонині (Словаччина) як син цісарського візника. У ранній молодости він працював як шлюсарський термінатор, щойно у 15. році життя вступив до 2. кляси німецької гімназії у Брні, опісля на віденському університеті студіював він клясичну фільольогію, анатомію та орієнталістику. В 1878. р. став він доцентом віденського університету, 1882. р. надзвичайним професором праського університету, опісля звичайним.

Політичну карієру почав Масарик 1891. р., коли вибрали його послом як кандидата молодочеської партії. Під впливом політичної кампанії Масарик зложив мандат, але 1911. р. знову став послом. Підчас світової війни Масарик виступив за кордоном як чеський провідник; передбачуючи програну Центральних Держав, він звязав справу чеської **незалежности з Антантою.**

У травні 1917. р. Масарик **виїхав до Росії,** опісля відбув з чехословацьким **легіоном відомий „анабазіс" крізь Сибір і відтіля дістався до Америки. Там, у місті Пітсбурґу, заключено відому чесько-словацьку умову, що стала підвалиною нинішньої республики. Вернувши до освободженої батьківщини, Масарик дістав уряд президента; уступив з нього щойно минулого року з огляду на поважний вік.**

Кріваві події в Рацлавицях
перед судом.

В понеділок 13. ц. м. на виїздній сесії келецького окружного суду в Мехові почалася розправа за кріваві події у Рацлавицях. 60 підсудних відповідає за провину зі ст. 163 к. к. (участь у збіговищі), що дня 18. квітня ц. р. в Рацлавицях—Яновичах, мехівського повіту, брали участь у публичному збіговищі, що начислювало 5.000 осіб і спільними силами допустилося насильства супроти поліцаїв, сконсиґнованих у згаданих місцевостях. Отже стріляли до поліцаїв з револьверів і крісів, обкидали їх камінням, били кольбами, буками та залізним приладдям, окружили їх і внеможливили свободу рухів, погрожуючи розброєнням і побоями.

До рацлавицьких подій дійшло ось так: „Стронніцтво Людове" зорганізувало в Рацлавицях на день 18. квітня ц. р. маніфестаційний зїзд ,щоб вшанувати перемогу Костюшка. Цей зїзд влада заборонила. Акт обвинувачення каже, що зїзд заборонила влада тому, бо побоювалася, що він „може стати загрозою для безпеки і публичного спокою, бо в тому часі комуністична партія Польщі розвинула серед робітників і селян усієї Польщі, зокрема в околицях Гарнова і Ряшева, сильну аґітацію за участю у зїзді, стараючись під притокою пошанування перемоги Костюшка зорганізувати низку масових виступів і маніфестацій політичного характеру".

Про заборону зїзду влада повідомила управу „Стронніцтва Людового" в Кельцах і повітові управи людовців на терені келецького воєвідства.

Не дивлячись на заборону, маса людей дісталася вночі з 17. на 18. квітня до Рацлавиць і там прийшло до крівавих подій.

З 60 селян, арештованих за рацлавицькі події, 29 сидить у вязниці.

СОВІТСЬКА „СТАТИСТИЧНА АЛЬХЕМІЯ".

МОСКВА, 14. 9. АТЕ. „Ізвестія" гостро атакують совітську статистику, головно діяльність головного статистичного уряду, що подає зовсім неправдиві дані про видатність праці, висоту продукції і т. д. Нпр. совітська статистика подала, що у вугловому промислі 90 прц. робітників виконує планові завдання з надвишкою, яка доходить до 30 прц., коли поправді продукція вугля безупинно спадає. „Ізвестія" домагаються зробити кінець тій „статистичній альхемії", що дискредитує СССР.

ПРАВНИЧА СТОРІНКА.

Юрисдикція апостольського адміністратора для Лемківщини.

Декрет Св. Конгрегації для Східньої Церкви з 10. лютого 1934 р., еригуючи т. зв апостольську адміністрацію для 9-ох західніх деканатів гр. кат. Перемиської Епархії, впровадив зміну в области епархіяльної юрисдикції на переважній частині території української Лемківщини. Ця зміна дотичить так підмету, тривання, як теж і характеру цієї Епархіяльної юрисдикції.

Щодо підмету, то замість гр.-кат. Перемиського Ординарія має тут виконувати епарх. юрисдикцію спеціяльно для тої цїли назначений, апостольський адміністратор ад нутум Санкте Седіс. На яких правах?... На таких самих правах, що й епархіяльний епископ. Одначе тому, що апостольський адміністратор для Лемківщини не має свячень епископа, а в чині є тільки пресвітером, отже з цієї причини не може він тут виконувати тих духовних чинностей, які силою рукоположення (свячень) випливають із влади епископського чину. Отже не може він передовсім уділяти ні піддияконських, ні дияконських, ні пресвітерських свячень клерикам; не може благословити антимінсів — з мощами Святих — ані св. мира, уживаного при уділюванні св. Тайни Миропомазання; не має теж права уживати піюски (малого, фіолетного накриття голови), ані брати омофору при відправі церковних богослужень. Поза тим прислугують йому всі реальні і почесні права епархіяльного епископа-ординарія.

Далі!... Епархіяльна юрисдикція перемиського гр. кат. Єпископа-Ординарія не є ні знесена, ні відкликана, ні скасована на території Лемківщини. Вона є лише часово припинена. Це знову часове припинення Епархіяльної юрисдикції Перемиського, гр. кат. Єпископа-Ординарія на области Лемківщини має на підставі конвенції з 1934 року тревати 10 літ, до 1944 включно. Воно має продовжитись на других 10 літ, якщо ні одна з договірних сторін, себто ні Апостольська Столиця, ні уряд Польщі, не виповіли би згаданої конвенції перед її першим десятиліттям, себто перед 1944 роком включно. Значить: Апостольський адміністратор виконує свою юрисдикцію на підпорядкованій собі, церковній території Лемківщини лише тимчасово, провізорично, т. зн. до закінчення цього періоду, на який то час має обовязувати конвенція з 1934 року. Тимсамим іствує потенціяльно правна тенденція до привернення чинного виконування цієї епархіяльної юрисдикції назад до рук гр. кат. Перемиського Єпископа-Ординарія. Отже апостольська адміністрація для Лемківщини не є постійна, тільки провізорична.

Вкінці Епархіяльна, церковна юрисдикція апостольського адміністратора над Лемківщиною не є нормальна, але надзвичайна. А саме в каночічно-правному значінні виконує її властиво не апостольський адміністратор, але сам Папа через апостольського адміністратора, який йому безпосередньо підлягає. Таким чином апостольський адміністратор для Лемківщини не є звичайним Ординарієм суі юріс, як кожний Епархіяльний Єпископ, але Ординарієм надзвичайним, у безпосередній, канонічно-правній залежности від Апостольської Столиці. Він є — так сказатиб — безпосереднім знаряддям у руках Апостольської Столиці до виконання епархіяльної юрисдикції на означеній згаданою вище конвенцією, лемківській церковній території. Звідси то походить, що теперішній, лемківський, чи риманівський Ординарій титулується „апостольським адміністратором Лемківщини ад нутум Санкте Седіс", т. зн. адміністратором, чи управителем до довільного, безпосереднього розпорядження Папи. Тимсамим Папа може кожної хвилини цього свого відручного службовика-адміністратора відкликати, чи змінити, а покликати на його місце иншого священника. А це тому, що такий є в канонічно-правній силі і значінні характер уряду папського адміністратора, а саме характер тимчасовий, і надзвичайний, а не звичайний.

Тимсамим і апостольська адміністрація для Лемківщини, як провізоричний і тимчасовий, канонічно-правний, територіяльний твір, не може теж мати постійної капітули, як це є у звичайних, упорядкованих Епархіях. Вона може і повинна мати лише орган, — що заступає катедральну Капітулу, а саме т. зв. дієцезальних консульторів, призначуваних лише на три роки, після чого їх уряд вигасає та мусить наступити нове призначення консульторів.

Вкінці слід тут зазначити, що т. зв. апостольську адміністрацію зі спеціяльним адміністратором на чолі установляє Апостольська Столиця лише у надзвичайних випадках. А саме тоді, коли згідно з призначенням тої самої Апост. Столиці — вимагають цього важні справи Церкви, та коли для заспокоєння тих справ треба скорого і надзвичайного, а не нормального способу полагоди. Колиж ті наглі потреби заспокоєні, тоді дух церковного права вимагає, щоб вернутися до нормальної, епархіяльної управи дотичної церковної території. Такого самого обороту справи вимагає змисл церковного права та душпастирська второпність також і тоді, коли у практиці покажеться, що апостольська адміністрація навіть у такій мірі не вміє заспокоїти релігійних потреб вірних, що звичайна епархіяльна церковна управа.

Такий збіг обставин маємо тепер на Лемківщині. Про вит[illegible] тут [illegible] та незвичайне загострення релігійно-церковних відносин через розполітикованих фактичних керманичів т. зв. апостольської адміністрації — зайве і говорити. Це речі загально відомі і знані. Треба тільки, щоб наше громадянство, зокрема українське громадянство Лемківщини поінформувало про усі ці справи докладно Рим, та зажадало негайного привернення попереднього канонічно-правного порядку на своїй церковній території.

—o—

За підвишку мінімум прожитку умових робітників.

В листопаді минає два роки від оголошення декрету президента про спеціяльний податок від платень з публичних і підвищений доходовий податок від винагород приватних умових робітників. Слушно підкреслює польська преса, що умові робітники живуть на дуже низькій життевій стопі, але за те платять нечувані податки. Ці податкові обтяження зїдають майже 30 відсотків їх доходів. Вищих податків не платять в ніякій культурній державі. Я. Лібіцький у своїй праці п. н. „Межа оподаткування" стверджує, що в 1929. р. податкове обтяження на одного мешканця в Польщі зїдало 12 відсотків доходу, у Злучених Державах 15 відсотків. Здавалось би, що у Злучених Державах більші податкові тягарі ніж у Польщі. Тимчасом справа виглядає саме навпаки. Чому? Це найкраще зілюструє такий факт: Річний дохід одного мешканця у Злучених Державах сягав пересічно 6.227 зол., у Польщі 836 зол. Отже по відтягненні 15 відсотків податку — залишилося ще американцеві 5.276 зол., а по відтягненні 12% податку мешканцеві у Польщі залишилося лише 738 зол. Постійні обнижки платень довели до того, що широкі верстви умових робітників видають на кошти прожитку куди більше ніж пересічний робітник у Злучених Державах. Про українських приватних умових робітників навіть не згадуємо. Вони не заробляють навіть на найскромніший прожиток. Податкові декрети про спеціяльний податок добивають умових робітників. Не диво, що багато наших умових робітників не може дозволити собі на такі необхідні культурні потреби, як книжки і часописи. Театр і кіно та радіо стали для нашого бідного брата просто недосяжним „люксусом", бо не вистає навіть гроша на помешкання, харч і на освіту дітей.

Тому крайня пора скасувати всякі спеціяльні податки, щоби дійсно підвищити мінімум прожитку цих „білих невільників", якими є тепер широкі верстви українських приватних умових робітників тимбільше, що ціни на харчі в останньому часі зросли.

Речинець заплати комірного.

Льокатор платить довший час комірне здолини. Власник не противиться цьому. По якімось часі винаймаючий хоче змінити цей речинець платности. Чи, та як може довести до такої зміни?

Згідно зі ст. 384 кодексу зобовязань льокатор обовязаний платити комірне в договірному речинці; якщо цього речинця не означено в договорі — в речинці, устійненім звичаєм. Одначе якщо речинця платности не означає ні договір ні звичай, комірне платиться згори, а саме: якщо наем триватиме не довше ніж місяць — за цілий час найму, якщо договір заключений на необмежений час — місячно.

Тому то винаймаючий не може накинути льокаторові обовязку платити комірне згори, якщо він платив його довший час здолини, бо заплата здолини відбувалася або основі виразної постанови в договорі, або на основі звичаю. Зрештою якщо винаймаючий не спротивився заплаті здолини, то цей речинець слід уважати по думці ст. 29 к. з. складовою частиною договору. Тому то в даному випадку зміну речинця платности комірного можна перевести лише за згодою льокатора, себто на основі нового договору щодо речинця платности між винаймаючим і наемцем-льокатором.

м-р М. Х.

—o—

Винагорода домашньої служби на випадок безправного розвязання договору.

Що слід розуміти під винагородою домашній службі на випадок передчасного і безправного розвязання договору праці?

Згідно зі ст. 471 к. з. домашній службі в такому випадку належиться не лише грошева винагорода за час, що лишається до розвязання договору при правильному виповідженні, але також винагорода, що її дістає домашня служба у формі харчу, помешкання і т. п. Тому працедавець обовязаний на випадок передчасного і безправного розвязання договору праці виплатити домашній службі теж відповідну грошеву винагороду за харч, помешкання і т. д.

За тим промовляє теж льоґіка і справедливість, бо винагорода у формі харчу і помешкання представляє для служби куди більшу вартість ніж невеличка грошева винагорода.

—o—

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Пригоди з поштовими марками.

У Відні відбувся на днях міжнародній зїзд торговців поштовими марками, в якому взяло участь коло 300 визначних осіб з усіх держав Европи та інших країн світу. В головній салі готелю, де відбувалися наради, приміщена біржа поштових марок. На довгих столах розгорнули філятелісти з ріжних держав свої скарби, ці малі, сорокаті задруковані паперці, що для ляіків не мають ніякого значіння, а для інтелігентних збирачів представляють неоцінені скарби. Учасники цього зїзду оповідали про ріжні цікаві пригоди з поштовими марками.

Загострена конкуренція.

В останньому часі щораз то менше на ринку „клясичних" марок, себто старих, відомих марок, за якими пошукують філятелісти. Здебільша вони в руках збирачів, які не хочуть з ними розстатися. Цей факт довів не лише до наглої звишки ціни на ці марки, але і загострив конкуренційну боротьбу. Вістка про появу якоїсь рідкої марки на ринку викликує просто формальні перегони. Кілька годин, що їх присвятив торговець поштовими марками, запевняють йому нерідко дуже багату збірку. При такій нагоді торговці поштовими марками користають з літаків і поспішних поїздів, щоб лише захопити найкращі збірки.

Хто має найцінніші збірки марок, — годі устійнити. Відомо лише, що одні з найбільших колекцій — крім збірок покійного англійського короля Юрія V, през. Рузвельта і барона Ротшильда — находяться в руках приватних осіб. Між іншими збірка поштових марок французького фабриканта папіросок осягла світовий рекорд. Частину з тієї збірки, що недавно була на виставі, оцінюють на міліонову суму.

100.000 шилінгів за одну марку.

Найдорожчими марками, є славні червоні і сині англійські марки „Маврикія", бо їх взагалі є ледви 24. Кожна така марка, якщо збережена в доброму стані, представляє нині вартість майже 100.000 шилінгів. Ці марки з половини XIX віку, що завдячують свою славу розсіяности гравера марок, не цікавлять занадто торговців, бо ці марки зміняють дуже рідко своїх власників. Одначе якщо така марка попаде до обороту, тоді на біржах поштових марок правдива сензація. Одначе почесний титул „найріднішої марки світу" має 1-сотикова марка з британської Гвіяни, бо є її лише єдиний примірник.

Дуже смішну пригоду оповів один американський торговець. Недавно прийшов до нього один чоловік, щоб купити для своєї дитини безвартісні марки. Він зовсім не розумівся на марках, але виявив зацікавлення у розмові з купцем і просив, щоб йому показав декілька цікавіших марок. Найближчого дня згаданий мужчина купив збірку марок за 30.000 долярів для забави свого сина.

Міліоновий заробіток на коронаційних марках.

Торговці з Англії оповідали про велитенські заробітки британського поштового міністерства на коронаційних марках. Воно заробило на цьому інтересі на чисто міліон фунтів штерлінгів.

Фальшування марок.

Поле до попису фальшівників марок тепер дуже зменшилося. Розвиток модерної криміналістики утруднив їм значно їх ремесло. Багатогранні кварцові лямпи та інші допоміжні засоби не дають великих шанс на успіх широко закроєної акції обманців тимбільше, що інформаційні звязки між збирачами і торговцями поштових марок затіснюються. Тому фальшівники шукають щастя на малих обектах і тут мають деякі успіхи. Одна ватага почала наслідувати дешеві марки, що появляються на ринку „пакетами". Вони заробили дуже мало на поодиноких марках. Тому, що пустили на ринок коло 100.000 таких марок, їх жертви не потерпіли теж великої шкоди. Вкінці деякі учасники конґресу оповідали, що найславніші лікарі доручують збирати марки людям проти надмірної нервовости.

Щасливе місто.

Невеличке містечко Сенері Гіль у стейті Пенсильвенія стало славним на цілу Америку, бо в ньому ніхто не потребує грошей. Тому одинокий банк у цьому місті мусіли замкнути.

Дирекція банку оголосила обширну відозву до акціонарів, в якій стверджує, що: 1) біжучі рахунки і щадничі вкладки в банку постійно зростають; 2) протягом одного року не було ні одного мешканця в Сенері Гіль, який потребував би позички; 3) при таких умовинах банк не може істнувати, бо мусить платити відсотки і покривати кошти адміністрації, а доходів не має ніяких. Навіть ті мешканці міста, які грають на біржі, ніколи не переводять своїх операцій на кредит, лише купують цінні папери за готівку, хоч дирекція банку оголосила такі корисні умовини, яких нема ніде на цілій території Злучених Держав. Капітал віддадуть акціонарам. Одначе вони дістануть ледви 75 відсотків вартости акцій, бо частина піде на покриття коштів адміністрації та інших видатків, звязаних з ліквідацією.

УДАР СЕРЦЯ В РАДІО.

Перед кількома днями радіостація в Льондоні передавала удари серця олімпійського спортсмена Джека Льовельока так, що їх чули на просторі 6.000 миль, отже у Капштаді і на розі Доброї Надії. Лікарі кажуть, що Льовельок має „стовідсоткове серце", себто зовсім нормальне. Удари його серця схоплено підчас бігу при допомові спеціяльного апарату, що його тепер уживають у льондонському університетському шпиталі.

Вірний усміх долі.

Як несподівано усміхається до людини... щастя.

Багато тяжкої праці, багато непроспаних ночей, голодних днів пройшли в житті п. Катерини І., щоб виховати пятеро діточок, дати їм освіту, приготовити їх до тяжкої мандрівки на непривітних шляхах життя.

Овдовівши підчас европейської війни, не вгнулася ні на хвилину в боротьбі за будучність своїх дітей. Однак тяжка праця геройської жінки не дала сподіваних гарних, подивугідних овочів.

Діти розбіглися по світі, легко і скоро забули про... матір. І хоча всі три сини, що перебувають за кордоном, є багатими людьми, хоча обі доньки вийшли прекрасно заміж і нікому з них не зробило би великої ріжниці, коли вже не взяти до себе матір, то бодай відложити дещо на її утримання — пані Катерина лишилася і надалі самітною.

З початку мала ще працю, однак з часом здоровля, підорване довголітньою важкою працею, щораз частіше почало недомагати, очі почали відмовляти послуху. Кріза довела підприємство до ліквідації та Катерина І. найшлась без праці та без найменших виглядів на добуття для себе куска хліба.

Всі заходи про поміч від дітей, які переводили сусіди старушки, не дали нічого тому, що годі було устійнити місце замешкання як синів, так і доньок. Довший час утримувалася старушка виробом штучних квітів, одначе щораз ральше недомагання очей відняло їй і цю остайню дошку рятунку.

Перед старушкою стануло марево голодової смерти. В розпуці почала вона продавати найріжніші речі, які лишилися ще їй з давніх „добрих часів". Призначивши більшу частину грошей на утримання, старушка не забула і про... усміх долі. Постійно і точно, з якоюсь фанатичною вірою, купувала... льотерійні льоси.

В останнім, січневім тягненні 4-ої кляси Державної Льотерії на чвертку льосу пані Катерини впала одна із більших виграних.

Ущасливлена старушка підняла ту, майже з неба впавшу суму, яка запевнить їй спокій і добробут, незалежний від дітей, котрим стільки присвятила, а котрі так легко про неї забули...

—o—

ХРАМ ЦАРИЦІ САВСЬКОЇ

Управа американського музею природничої історії вислала на днях наукову експедицію для розслідів „храму цариці Савської" (звідкіля пішла ця назва — невідомо). Так називається таємний кусень землі — високорівня у провалах ріки Кольорадо. Високорівня спадає в рівнину прямовісними стінами, високими на 1.000 м. і виглядає немов башта. Сильні вітри не дають змоги перевести над нею досліди з літаків. Усі заходи в цьому напрямі скінчилися невдачею, бо летуни попадали у „повітряний кругіж" і мусіли осісти, не осягнувши бажаної висоти.

Чомуж цією високорівнею цікавиться так дуже наука? Відповідь проста. Тому, що високорівня відрізана зовсім від решти землі, зоольоги здогадуються, що на ній ще збереглись животини, що вже всюди вимерли. Подібна гіпотеза не є звичайною видумкою. На відокремленім морями австралійському суходолі залишилися животини, що деінде вигинули. Слід теж згадати, що в басейні ріки Кольорадо відкрили недавно останки мастодонта. Деякі американські учені здогадуються, що на високорівні, окутаній тайною можуть зустрінути живого мастодонта.

У склад наукової експедиції, що виїхала на відкриття „храму цариці Савської" ввійшли ґеольоги, природники, декількох досвідчених подорожників і знаменитий американський мисливий на диких звірів Джозеф Дельмонт.

—o—

ПОЇЗД ЗІ ШВИДКІСТЮ 180 КМ. НА ГОДИНУ.

Хоч поїзди, порушувані нафтою і бензиною, розвивають дуже велику скорість, інжиніри компанії „Нор" у Франції працюють над проектом нового поїзду, що розвинув би ще більшу швидкість. Будова першого такого вагону — поїзду нового типу вже закінчена. Новий вагон буде їхати зі середньою швидкістю 180 км. на годину, але підчас їзди розвине ще більшу скорість. Ваґон — поїзд має пропелери спереду і ззаду. Його довжина — 44,5 метра. Він може перевести 90 пасажирів.

—o—

НОВА ВЕЛИКА НАУКОВО-ЛІТЕРАТУРНА ПРЕМІЄРА.

Шведський промисловець Аксель Веннер Ґрін пішов за прикладом свого земляка Нобеля і призначив 30 міліонів шв. корон як основний фонд, з якого проценти підуть щороку на науково-літературні премії. Річно 1 міліон корон буде розданих за найкращі твори з соціольоґії, природознавства, економії та медицини, що сприяють підвищенню життевого рівня та боротьби з недугами. Окрема премія призначена за твори, що зміцнюють незалежність скандинавських народів. Веннер-Ґрін хоче роздавати премії вже за свого життя. Він сам буде головувати у комітеті, де засідати буде старший стокгольмський бурмістр Нотін, головний директор суспільної забезпеки З і ґ ф р і д Гансон, директор шведського товариства целюльози Гернод, проф. Сіґурд Курран і директор тов-а „Електро-Люкс" Залін. Веннера Ґріна ще недавно не знали навіть у Швеції. Він має 56 років. У 1921 р. з капіталом 16.000 корон оснував тартак і в рр. 1928—30 заробив на біржі 65 міл.

—o—

ТОРГОВЛЯ ЗМІЯМИ.

В Японії нарід вірить дотепер, що мясо змії має цілющі прикмети і помагає головно проти чахотки. В самій столиці Японії Токіо є понад 100 крамниць, які продають мясо гадюк у порошку, а в деяких ресторанах можна дістати печене і варене мясо гадюк. Доставцем цих гадюк є Зенкічі Азана, що має свою гуртівню в одній з головних дільниць Токіо — в Асакуса. В його пивницях є завжди понад 1.000 гадюк ріжних розмірів та коліру і за один рік він продав не менше ніж 100.000 штук.

Недавно Азана відповідав за те, що продав дві їдовиті гадюки, що їх власник кинув на сцену на знаменитого актора Садаиджі. Згаданий артист вернувся щойно з Москви і власник гадюк хотів таким чином запротестувати проти його співпраці з комуністами. Крім того один японець кинув живу гадюку, що її теж купив в Азани, до парляменту підчас наради послів. Тепер в кожного, хто входить до парляменту, поліція переводить особисту ревізію. Азану суд засудив на грошеву кару і дозволив йому продавати свій товар лише до ресторанів і до аптик.

—o—

По дорозі на світову виставу в Парижі.

(Від спеціяльного кореспондента).

I.

У ПРАЗІ НА ТОРГАХ.

Вибрав я дорогу на Прагу і Відень, щоб рівночасно відвідати праські „Вельотрги“ і віденську „Мустермессе“.

Сірим ранком щезає в Пардубицях останній пасажир з мого переділу. Це молодий чеський німець, який, користаючи під кінець з нашої самоти, гостро критикує чехів і їх політику щодо німців, громадян ЧСР. Вважає, що такі інформації можуть придатись чужому журналістові. Підкреслює теж небезпечну гру, яку затіяли чехи зі своїм „совітофільством“.

На двірці Вільсона великі афіші рекламують Торги. Є написи в ріжних мовах, між іншим і для Закарпаття („ярмарка“). Полагоджую формальности і зосереджую увагу на виставовому терені.

Чехи дуже гордяться своїми „Вельотргами“, і виводять їх початок від 14. століття. Щоправда в середньовіччі і пізніше до XVIII. ст. торговельним обектом праських ярмарків були товари, а не їх зразки, взори. Цей характер дістали Торги щойно в 1920. р. Вже в першому році свого істнування виказали вони великий успіх і зацікавили чужий торговельний світ. У черговому, 1921. р., це вже справжні **міжнародні торги**, на які зїжджаються заграничні купці в поважному числі. До 1925. р. відбувались Торги на терені королівського городу, де дещо з приміщень і досі залишилось. Залишилась також височезна вежа (з етногр. вистави в 1895. р.), з якої можна оглядати прекрасну панораму Праги. Завдяки достойній родині ректора Д. Антоновича, точніше його доні, п. Лялі, яка в кількох годинах познайомила мене з усіми памятками старої Праги, мав я теж нагоду подивляти Прагу з „птичої перспективи“, яку дає вершок згаданої вежі.

Швидкий і постійний ріст праських Торгів спричинив те, що їх перенесено на просторі терени в сусідстві парку Стромовки. В 1925. р. почали будову розкішної **палати** з залізо-бетону і шкла. Сягає вона два поверхи вниз і вісім поверхів уверх: має 140 м. довжини, 75 метрів ширини, яких 40 метрів височини. Будівельна її композиція дуже цікава. Північна частина містить просторий голь, який сягає через усі поверхи. На тих поверхах ідуть галерії, які є частинами пасажів, що оббігають увесь будинок, залишаючи в середині вільний простір над шкляним дахом центральної салі, призначеної для тяжкого промислу. В цій салі розташувались ріжні машинові фірми, показуючи там усі технічні осяги в цій бранжі. В пасажах усіх поверхів багато приміщень для фірм чисто експортових, щодо бранж — дуже ріжнородних.

„Вельотргна“ палата — це тільки один із виставових обектів, але своєю монументальністю притягає до себе всіх відвідувачів. Почав і я від неї мої оглядини, які заняли мені майже ввесь перший день.

Промисл поділений в палаті на 18 груп. Найбільша з них — це шкло і порцеляна. Прекрасні експонати дав не тільки північно-чеський шкляний промисл (головно Гайда-Штайншенав), але теж шкляні гути з Бемервальду, Моравії і Словакії. Вперше довелось мені оглядати таке багатство у шкляній композиції, починаючи від кришталевих посудин, безлічі виробів з теракоти, майолики і фаянсів, а кінчаючи гротесковими шкляними цяцьками в ріжних кольорах (фігури, поодинокі і цілі групи, квіти, тощо). Порцеляновий промисл — як чую — в порівнанні з весняними Торгами (в Празі відбуваються Торги двічі в рік: на весну і восени) не мав успіху, особливо габльонцькі вироби далеко не в компле́ті. Незвичайно сильно заступлене виробництво дитячих забавок. Багата є вистава шкіряних виробів, але перевищує її показ текстильних виробів. Не диво: текстильний промисл — це **еліта всіх** чехо-словацьких промислів, це гордість чехів і джерело заробітку міліонів. Про якість виробів свідчить факт, що славна з текстильного промислу Англія є одним з найповажніших покупців., чеських хустинок до носа, а деякі чеські текстильні товари реекспортує Англія з наліпкою „мейд ін Інгленд“. У текстильці є кілька груп: хустинки до носа (найсильніша), сукна, полотна, штучний шовк, білля та одяги (конфекція), волічкові вироби, краватки (готові і матеріял), стяжки, коци, дивани і килими. У цьому відділі довелось мені зустрінути мабуть єдине, що пригадувало державну **приналежність** Закарпаття до ЧСР. Це „Русінка“, сп. з обм. пор. в Ужгороді, що виставляє гуцульські килими й ліжники (доречі останні куди гірші від ліжників галицьких гуцулів). Ця мабуть жидівська фірма на реклямових візитівках в 4 мовах (чеська, фран., англ. і нім.) представляє свої вироби, як вироби нар. промислу Підкарпат. „Росії“. Мимохіть бунтуємось, хоч можна було вже звикнути до безглуздої термінольогії нашого Закарпаття, що її приняли чехи. Подумати тільки — **ким не роблять гуцулів наші сусіди** з цього і з того боку Карпат...

Дальше зустрічаємо масу виставових крамниць із бранж: галянтерійна, паперова, домашне і кухонне приладдя, металева, меблева, тощо. Про технічний показ вже згадано вище. Варто підкреслити велику кількість графічних машин, справжній рай для друкарських фахівців.

Коли я так оглядав поверх за поверхом, починаючи з найвищого, з роскішною терасою — рестораном, повним у квітках, то передовсім запримітив велику **діловість глядачів**, чого не запримітив на львівських Торгах ані в цьому ані в попередніх роках. Глядачі є не тільки глядачами, але поважними клієнтами. Майже скрізь ідуть переговори купна-продажу, пишуть замовлення, ангажують представників, тощо. Як нас поінформували в прес-бюрі Торгів — багато фірм осягнуло стільки краєвих і заграничних замовлень, що на довгий час мають запевнену роботу.

Цікаво прослідкувати, якими предметами продажі цікавиться закордон. Про це нехай скажуть ці побіжні інформації:

1) **Шкло і біжутерія** — Півд. Америка, Єгипет, Італія, Франція, балт. держави, віденські і гамбурські реекспортери, частинно також Зл. Д. П. Америки, Канада, Швайцарія, Литва, Данія, Голяндія і Балкан.

2) **Порцеляна і люксусова кераміка:** Півд. Африка, Бельгія, Болгарія, Швайцарія, Литва, Франція, Канада.

3) **Дитячі забавки:** найбільше Америка (головно ляльки і візочки), — галялітові і цельолюїдові вироби головно Польща і Голяндія.

4) **Шкіряні вироби:** Півд. Африка, Франція, Єгипет, Німеччина, Голяндія, Швайцарія, Палестина, Індії та інші.

5) **Металеві товари:** (головно мет. меблі, кухонне приладдя, ножі, алюмінієва посудина) — Франція, Бельгія, Голяндія, Норвегія, Швеція, Єгипет, Марокко, Палестина, балт. держави, тощо.

6) **Текстильні вироби** (головно хуст. до носа, краватки, шлийки, корсети, конфекція і мужеське білля) — Франція, Англія, Голяндія, Єгипет, Судан і багато інших.

Це тільки найважніші бранжі. Назагал участь заграничних покупців є — як мене інформували — задовільна; приїжджають навіть екзотичні гості, як нпр. індійський князь Рая Ццеиканаль.

З палати переходжу на найновішу частину Торгів, яка тут нагадує своїм розташуванням Сх. Торги у Львові. Це площа 1848 кв. метрів, забудована численними (18) павільонами фірм (49), що продають радія (сила силенна моделів!).

Окреме місце займають меблі і піяніна на площі 7.000 км. м., хоч найшли ми їх також у великій кількости на 5. і 6. поверхах палати. Найбільшою атракцією для публики є нові меблярські винаходи в роді подружих чи дитячих ліжок у кредеисах (у день креденс, вночі ліжка), тощо.

Врешті приходжу під величезну браму на краю парку Стромовка. Брама веде серед реклямової всячини (вона тут скрізь багата і незвичайно винахідчива та ефектовна!) на виставовий терен, де почались колись Торги, коли перенесено їх сюди з королівського саду. В головному павільоні багато стійлищ з дрогерійними виробами, з бюровими виробами, крім того футра, кьзими та великий відділ під спільною назвою „Що цікавить жінку“. Деякі стійла нагадують у дечім Сх. Торги, але є і чимало дрібних винаходів, уліпшень, кращих я не зустрічав у Львові.

З боку — у подібному великому павільоні — справжній рай квітів і овочів. Під голим небом — машини (чимало в руху), транспортові засоби, промислові печі, тощо. А дальше у зелені парку що хочете: каварні — ресторанчики, що нагадують у мініятурі віденські винарні на Ґрінцінгу і маса прилавків, де переважають на рожнах на ваших очах печені ковбаски, мясо, й інші суто-чеські присмаки. Ярмарочний гомін, що тут панує, йде на нерви. З приємністю насолоджуюсь тишею „Модерної ґалерії“ (будинок ліворуч входу), втягаючи в себе рівночасно мистецький кисень, що всупереч прикметникові „модерна“, має в собі чимало середновіччя.

В останній вечір іду на терасу „Музею Богемії“, щоб ще раз (кожного вечора) глядіти з десять хвилин на бульвар Вячеслава, прекрасний у сяйві неонової реклями.

В. Несторович.

НОВИНКИ.

— **Харчівня українських студентів львівської** політехніки „Основа“, пл. Юра 5, по вакаційній перерві з днем 15. вересня ц. р. видаватиме знову сніданиия, обіди і вечері по найнижчих цінах.

1647 2—2

— **Повітова господарська ревія в Жовкві** відбудеться в неділю, 19. ц. м. заходом філії „Сільського Господаря“. Після богослужения під церквою Св. Тройці, яке відправить перемиський епископ в асисті оо. деканів рушить в год. 10.30 похід на площу Українського Повітового Дому, де Преосвящениий епископ і представники „Сільського Господаря“ відберуть дефіляду. Опісля буде відкриття вистави хліборобських плодів у салях дому, сполучене з промовами, співами і привітами навіть від ростинного та звіриного світа.

— **Позір, Самбірщина!** Звертаємо увагу цілої Самбірщини і взагалі Бойківщини, щоб наше селянство не випродувало за щобудь своєї худоби через брак паші до половини жовтня, бо від 10. до 17. жовтня ц. р. відбудеться **в Самборі тижневий ярмарок на худобу.** Урядові кола хотять воскресити традицію давніх ярмарків, які в Самборі при кінці XVIII і на початку XIX ст. відбувалися цілими тижнями. Вони запевняють, що на ці ярмарки прибудуть купці з цілої Польщі, які рефлектуватимуть на більший закуп худоби. При цій нагоді буде можна продати в Самборі по ліпшій ціні гриби, овочі, лісково горіхи, льняне полотно та інші вироби домашнього промислу тутешнього нашого населення. Інші українські часописи просимо повторити цю вістку.

— **Винозбір у Заліщиках** відбудеться в днях 15—30. вересня ц. р. Дня 16. ц. м. буде відкрита вистава овочів, народнього промислу і подільського краєвиду в будинку місцевої вселюдної школи, дня 20. ц. м. вистава овочів у Борщеві, а 26. ц. м. збір на винниці в Чорткові. В інших днях передбачені прогульки в околиці заліщицького, борщівського і чортківського повіту, кінні перегони та ріжні імпрези на Дністрі.

— **Чехословацький консулят** повідомляє, що кондоленційні аркуші з приводу смерти бл. п. Томи Масарика виложені в бюрі консуляту у Львові, при вул. Уейського 4.

— **Бернардинська гімназія перестала істнувати.** Відома загально бернардинська державна гімназія у Львові, звана так тому, що кількадесять літ містилася в монастирському будинку оо. Бернардинів, перенеслася з днем 13. ц. м. до іншого будинку при вул. Охоронок. До опорожненої домівки бернардини мають перенести свою теольогічну школу із Сокаля.

— **Смерть Б. Вислоуха.** У Львові помер у 82. році життя Болеслав Вислоух, відомий свого часу польський людовий діяч. Родом був із Полісся, студіював у Петербурзі, належав до революційної партії і сидів три роки у варшавській циталелі. Осівши у Львові, був членом редакції „Курієра Львовского“ за Ревковича (разом із Франком) і видавав людовий тижневик „Пшияцель Люду“. Після війни був якийсь час сенатором у Варшаві, опісля відтягнувся зовсім від політичного життя.

— **„Прагер Прессе“ про книжку Б. Лепкого.** У 245. числі з 7. вересня помістила „Прагер Прессе“ у відділі „Література“ довшу теплу замітку останній книжці Б. Лепкого „Три портрети“. Автор замітки дає інформацію читачам, хто такий Оркан — один із тих нечисленних, що цікавились українською літературою і що 30 років тому дав перекладну антольогію українських новелістів, книжку, якої досі ніхто не наслідував, хоч українська новеля в останніх часах сильно розвинулася. Портрети трьох поетів вийшли в Лепкого ріжно: дуже інтимно та тепло супроти своїх краківських приятелів і трохи з дистансом і пошаною супроти львівського майстра. Всі портрети — мистецькі, сильні тим, що передають людські прикмети всіх трьох письменників

Перед похороном Масарика.

Б. президента Масарика поховають здається щойно в понеділок. До того часу його тіло, забальсамоване, зложать у праському замку. Мабуть похоронять його в Лянах — зрештою невідома ще остання воля покійного президента. У краю проголошено національну жалобу.

— **Польський стан посідання „корчиться".** В Узені, станиславівського повіту, засновано з ініціятиви оо. Домініканів польську безвідсоткову позичкову касу. Головою цієї каси обрано ігумена о. Клеменса Колву. Рішено також оснувати споживчу крамницю (хоча в Узені є українська кооператива), зорганізувати взаїмну поміч, вибудувати цегольню і млин. Це так у малому українському селі, де є ледви кілька польських родин і жмінка двірських форналів, залежних від оо. Домініканів. А що діється там, де є 10—15 польських родин?

— **Червінка в Тернополі.** Від якогось часу в Тернополі шириться червінка, що потягнула досі багато жертв. Було вже понад двацять випадків смерти.

— **Велика пожежа у Львові.** У львівських броварах при вул. Клепарівській вибухла минулої ночі пожежа. Вогонь повстав у 6-поверховім будинку, т. з. солодівні, де находиться магазин ячменю, одночасно на найвищому поверсі та в пивниці, і почав швидко ширитись. Пожежна сторожа працювала до рана над гашенням вогню. Всеж таки пожежа знищила поважну частину будинку і значні запаси ячменю, на загальну шкоду 100.000 зол. Причиною пожежі була коротка злука електричних проводів.

— **Будова нового костела.** В Надвірній розпочали будову костела, якою кермує інж. Дайчак зі Львова. Плян передбачує довжину костела на 54 м., висоту 52 м.

— **Лік на червінку.** Одна із наших читачок пише нам: Прочитавши в „Ділі", що по деяких селах шириться червінка, подаю до відома, що певний і випробований мною лік, поручуваний також лікарями, є вивар (чай) з насіння щавнику, куща, який росте скрізь по полях, садах, городах і межах. Вже по дворазовім випиттю того чаю червінка уступає. Запевнюю, що успіх неминучий.

— **Пожежа.** В Корчині біля Сколього вибухла пожежа, що знищила хату і господарські будинки. Від вогню згинула ялівка, коза і порося. Шкоду обчисляють на 8.000 зол.

— **Краєва хроніка.** На залізничому шляху між Камінкою Стр. і Сокалем особовий потяг наїхав на купу каміння, яке хтось уложив на шинах, при чому ушкодилася машина. — На полонині біля Дземброні в Косівщині хтось застрілив 22-літнього Івана Шатрука з Ріки, відомого пачкаря, що переносив товари із Чехословаччини до Польщі. — В Надвірній помер у шпиталі на плямистий тиф постерунковий Вишковський з Ланчина, заразившись від місцевого населення. — В Синевідську стрийського повіту скажений пес покусав багато псів і котів. Застрілив його поліціянт у шкільному будинку, куди він сховався. — В державному лісі в Болехові калуського повіту знайшли тіло дикого стрільця Стефана Романова, якого хтось застрілив. Біля нього лежав убитий дик. — На лісовиську в Розгірчу знайшли тіло Феськи Дидюк з постріловою раною. В душогубстві підозрівають її чоловіка, що пропав без сліду.

— **Епільог одного грабунку.** В ночі на 3. ц. м. до мешкання 73-літньої Анни Креховець у Замочку жовківського повіту, впали якісь бандити й зрабували готівкою 120 зол. та інші річи вартости 400 зол. Під замітом цього грабунку станули перед судом присяжних у Львові Ілько Маслюк й Василь Макоринський, оба із Замочка. По переведеній розправі на основі вердикту присяжних суддів, які ухилили питання щодо рабунку, засуджено Ілька Маслюка за злочин крадіжі на півтора року вязниці, а Василя Макоринського уневиннено. Ілька Маслюка боронив адвокат Гуральський, Василя Макоринського д-р Лев Ганкевич.

— **Шкільний страйк** вибух у селі Вільшаних пов. Луків при участи 70 дітей. До страйку причинилися родичі шкільної дітвори, протестуючи в той спосіб проти місцевого учителя та домагаючись його уступлення, тому що зле поводиться з дітьми. Поправді страйк викликав місцевий діяч людової партії Ян Турек, політичний противник учителя.

— **Трагічна релігійна прогулька.** З Ковна повідомляють про велику автобусову катастрофу біля містечка Вількай, куди їхало 160 осіб, переважно жінок, на врочисту процесію. Вони їхали одним особовим самоходом і двома вантажними. На скруті один самохід ударив на телеграфічний стовп і викинув усіх пасажирів. Другий самохід при наглому здержанні перевернувся. Чотири особи згинули, а 70 потовклося, між ними 40 тяжко.

— **Летунська катастрофа.** З Олькуша повідомляють, що біля Пілиці розбився літак з Кракова, при чому згинув пільот Тадей Струминський та його товариш подорожі, покищо невідомого прізвища. Наслідком густої мряки літак летів дуже низько і вдаривши з цілим розгоном об горбок, розбився. Треба було пилувати всі частини кабіни, щоби добути з неї розторощені тіла летунів. Їх відвезли вантажним самоходом до Кракова.

— **Трагічна смерть польського журналіста.** Редакційний співробітник „Іл. Курієра Цоденного", Ян Кісілевський, носив при собі револьвер ,але не вмів ним орудувати. Виймаючи з кишені рукавички, потягнув так незручно за язичок револьвера, що спричинив вистріл і згинув на місці. Був родом зі Львова.

— **Цікава передісторична находка.** В печері Сан Теодоро біля Месини знайшли кістяк чоловіка з четвертичної епохи 2 метри завдовшки. Череп зберігся знаменито і має всі зуби. Крім того знайшли останки звірят величезних розмірів.

— **Залізнича катастрофа** склалася на стації у Велюню в Познанщині, де наїхали на себе два товарові потяги. 31 вагонів розбилося на тріски, причому згинув керманич поїзду й один почтовий урядовець, а 5 інших залізничих службовців вийшло тяжко ранені.

— **Жертви довкола Левоневського.** З Аляски наспіла вістка, що літак, на якому совітський летун Василь Задков глядав за Левоневським над арктичним океаном, упав у море і затонув

— **Летунська катастрофа.** Німецький пасажирський літак, що заблудив серед густої мряки, розбився в часі осідання біля Фрівальдав на Шлеську. Пільот погиб на місці. Один пасажир тяжко ранений, два інші легко потовклися.

—o—

По широкому світі.

18. збори Ліги Націй почалися вчора в Женеві, предсідником вибрали делегата Індії. Збори дістали протест від ген. Франка проти участи у нарадах представника валенсійського уряду і від панарабського конгресу проти поділу Палестини.

Туреччина кандидує на постійне місце у Лізі Націй.

Китай вислав до секретаріяту Ліги Націй ноту, в якій домагається, щоби до Японії пристосувати санкції, передбачені в пакті Ліги.

Німецька націонал-соціялістична партія покінчила вчора свій конгрес у Нірнбергу. Після дефіляди військових частин Гітлер виголосив промову.

Українські діячі у Женеві.

У звязку з нарадами Ліги Націй зїхалися до Женеви численні УНР-івські діячі. А саме: проф. Р. Смаль-Стоцький, п. Микола Лівицький, від Комітету Українсько-Кавказько-Туркестанського — проф. О. Шульгин та відомі журналісти Єреміїв і Данько. Має приїхати теж до Женеви голова еміграційного уряду УНР, Вячеслав Прокопович.

—o—

Конкурс на стипендії.

Заходом Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар" та краєвих кооперативних централь повстав при цьому Товаристві під протекторатом І. Е. Митрополита А. Шептицького Стипендійний Комітет допомоги студіюючим агрономічні та економічні науки за кордоном, що працює в порозумінні з Католицьким Комітетом допомоги українській студіюючій молоді при Т-ві „Апостолят Зединення" у Голяндії.

На акад. рік 1937-38. проголошує Комітет на студії в університеті у Лювені (Бельгія) частинні зворотні стипендії:

1) для двох студентів агрономічних наук,
2) для одного студента економічних наук.

Подання для одержання цих ступендій вносити до дня 22. вересня 1937 р. до Стипендійного Комітету при „Сільському Господарі" з такими прилогами: 1) відпис свідоцтва зрілости (велика матура), 2) опис життя, 3) поручення Філії „Сільського Господаря" або Окружного Союзу Кооператив чи інших повітових установ, 4) поручення від катол. духовника, переслане ним просто до Комітету, 5) узасаднення, чому петент хоче студіювати агрономічні або економічні науки (пише кандидат власноручно найдовше на двох сторінках паперу). В поданні треба зазначити, в якій сумі сам кандидат буде покривати видатки на удержання поза стипендією.

КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"
Львів, Ринок 10.

—o—

Відгомін рільного страйку перед судом.

В городському суді у Ряшеві відбулася друга розправа за рільний страйк. Перед судом стануло 9 підсудних: Станислав Возняк, Тадей Томака, П. Пудло, Ф. Шибістий, Ян Цесьля, Ф. Августин, Владислав Джал та Йосиф Колч, за те, що дня 20. серпня ц. р. в год. 6-ій рано станули як зорганізована боївка на публичній дорозі в Мілоцїні під Ряшевом. Вони не допускали до міста фіри з харчами і силою змушували вертатися до дому тих, які хотіли їхати до міста. На лаві підсудних засів теж голова кола „Стронніцтва Людового" в Мілоціні М. Рида за намову підсудних, щоби пильнували дорогу. На питання прокуратора, чи він знає, що управа „Стронніцтва Людового" у Ряшеві приректа старості, що відкличе з дороги всі боївки, підсудний відповів, що день передтим розмовляв з головою і секретарем „Стронніцтва Людового" у Ряшеві і вони про це нічого йому не говорили. Переслухані свідки потвердили акт обвинувачення кажучи, що підсудні станули поперек дороги і не пустили їх до міста. На внесок прокуратора суд постановив переслухати ще поліцаїв, які розганяли боївку і тому справу відложили.

—o—

КОНФЛІКТ МІЖ СЕРЕДУЩО-АМЕРИКАНСЬКИМИ РЕСПУБЛИКАМИ.

Між Гондурасом і Нікарагуєю дійшло до конфлікту, бо Нікарагуя видала поштові марки, на яких частина Гондурасу зазначена як спірна територія. На посольство Нікарагуї виконали напад і Нікарагуя скріплює збройні сили.

—o—

ТЕЛЕФОНІЧНИЙ ЗВЯЗОК З ЕСПАНІЄЮ НАЛАДНАНИЙ.

Париська телефонічна централя повідомляє, що звязок з Валенсією і Барсельоною наладнано. Правдоподібно перервали його два національні гидроплями, що вчора вечором бомбардували Порт Бу та знищили залізничу лінію. Ці гидроплями відлетіли неушкоджені, не зважаючи на погоню ворожих мисливських літаків і пальбу вартівничого корабля.

З театру.

Великий Театр: „Кармен“, опера Бізета.

На цьогорічний осінний оперовий сезон призвала теж і вистава „Кармен“ Бізета. Обсада головних роль не зовсім відповідала усім вимогам цієї вічно живої, сильної драматичними моментами опери. П-ні Вермінська (Кармен), яка голосово вибивалась на перше місце, у грі перескравлювала тип темпераментної і неврівноваженої циганки. Дуже культурною грою вирізнявся зпоміж усіх Д. Бадеску (Дон Хозе). Його мельодійний, звучний голос у драматичних моментах ставав повним і виразистим. З. Дольницький (Ескамільо), відомий нашій ширшій публиці талановитий співак польських і закордонних сцен, збірав при відкритій сцені оплески за бравурну арію тореадора. З побічних виконавців Поповичівна і Романовський причинились чимало до мистецького заокруглення цієї вистави. Режисура щодо масових сцен виязалась добре, хоч у першій дії розмові Кармен із дон Хозе зовсім непотрібно прислухуються вояки. Дирігентура орхестри, яка була в досвідчених руках п. Ант. Рудницького, була дуже коректна, поминаючи те, що деякі виконавці на сцені робили місцями дириґентові несподіванки.

М. О.

—o—

З кіна.

Кіно „Касіно“: „Кінець пані Ченей“.

Льорди і злодії — видається: зовсім невідповідне товариство, але коли льорди не знають, що сидять у товаристві злодіїв, тоді злодійка може грати ролю чарівної, великосвітської леді і в ній можуть швидше закохатись, ніж у справді чесній правдивій аристократці. Ця ніби-то леді Ченей працювала колись як квітникарка і не могла з цього вижити. Знайшовся молодий джентельмен, колись студент Оксфорду, що теж волів легкий хліб і намовив її ввійти до шайки, що окрадає багачів — дотепно, з усіми манерами великосвітських бувальців. Але любов стає на перешкоді кандидатці на злодійку, хоч вона не вірить у сентименти аристократів і має тверду постанову виконати свій злодійський плян. Уся ця фільма перероблена з комедії Льонсдейля, дуже дотепна головно в діяльогах. Чотири дуже добрі актори додають їй приємного тону: Джоан Крофорд, Роберт Монтгомері, Франк Морган і найкращий з них Вілліям Пауел.

Кіно „Світ“: „Петро Іббертсон“ та ревія.

Крім відомої фільми, яка йшла вже давніше у Львові з Гейрі Купером у заголовній ролі, йде в цьому кіні ревія під арт. проводом Ф. Куліговського, колись режисера львівської оперетки. Здавалось би, що з огляду на відповідну сцену (кіно міститься в салі давнього Малого Театру) та на імя відомого режисера можна буде оглядати програму на належному мистецькому рівні, тимчасом те, що показують на сцені кінотеатру, далеко не мистецьке. Старі дотепи, шаблюнові та безліч разів показувані вже у Львові танки, ані одного нового скетчу — все те разом нагадує шміру провінційного театру. Одинока ясніша точка програми, що її репрезентує інтелігентний акторський елемент — це ревелерси „Евгена“, яких, правду кажучи, шкода до такої саламахи.

(ет.)

—o—

Дописи.

ГАЛИЧ.

Свято пісні. Мин. неділі відбулося в Галичі Свято пісні з такою програмою: 1) „Слава героям“ — муж. хор „Думка“. 2) Промова: м-р Гупало. 3) „Співаймо, співаймо...“ — хор „Думка“ Купчинського. 4) „Ода до пісні“ — декл. Л. Каратницька. 5) „В горах грім гуде“, „Що то за грім“ — „Думка“. 6) „Вие буря“ — Бобинського — декл. Чемеринська. 7) „Вие буря коло хати“, „Дума про зруйнування Січі“ — муж. хор „Думка“. 8) „Сонети“ Кравцева у вийимках — декл. Б. Умриш. 9) „Засяло сонце золоте“, „Задзвенімо разом браття“ — „Думка“. Закінчилося свято національним гимном. Ціле свято випало дуже добре особливо завдяки гостям із Станиславова. П. Ліда Каратницька декламувала прекрасно, вчуваючися знамецито в декламований твір. Станиславівський хор „Думка“ потвердив свою добру опінію, бо він справді неперосічний хор. Не зважаючи на те, що „Думка“ виступала в ослабленому складі, відзначався хор силою. Як цілість стоїть хор на високому технічному рівні і сміло може суперничати з нашими львівськими хорами. В кожному разі „Думка“ — це вже не якась глуха провінція, а воно вже дуже багато. Концерт зробив на нас дуже миле враження. Дозволимо собі лише зазначити, що закінчувати цього роду концерт національним гимном нема потреби. — **Один із глядачів.**

—o—

Спорт.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

Важка недуга Хомишинця. Відомий напасник „України“, який грав кілька разів у першій дружині, занедужав важко на ропне запалення сліпої кишки і перейшов небезпечну операцію. Безпосередня небезпека вже минула і є вся надія на повне уздоровлення, чого йому щиро бажаємо.

Бокшай до Славії. Праська Славія заанґажувала знаменитого воротаря С. К. Руси з Ужгороду Бокшая. С. К. Русь дістане кілька тисяч чеських корон відступного. Бокшай з покликання учитель поставив домагання, щоб міг дальше учити. На прохання С. К. Славії, міністерство шкільництва приобіцяло Бокшаєві посаду у Празі.

100 тисяч за грача. Більшість чеських спортових клюбів це професіональні клюби. Їхні грачі побирають платню та є невільниками клюбу. Бо клюби торгують грачами, як їм до вподоби. Ось Славія купила грача Бікана за 100 тисяч чеських корон, що є рекордом навіть на чеські умовини.

—o—

Нові книжки і журнали.

КНИЖКИ:

К. Осипів: ЦЕ ПОВІСТЬ ДАВНІХ ЛІТ... Вибрані оповідання з літописів княжої доби в перекладі. Львів. 1937. Накладом „Рідної Школи“. Стор. 88, ф. 8°.

ЖУРНАЛИ:

ВІСТНИК, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Львів, вересень 1937. Р. V., кн. 9. Зміст: Ю. Клен: В дорозі. — Конкістадори. — Бернард Шов: Свята Іванна. — Ю. Клен: Черга. — Є. Маланюк: Ф. К. Шальда. — Мирослав Гопа: Слово живе і мертве. — Олена Теліга: Сила через радість. — Е. М.: Богдан І. Антонич. — Херсонець: „Лицом к' Кочубею“. — Девюс: Чи консолідація? — Д-р Філярет Колесса: Поезії Ів. Франка складані за ритмічними взірцями українських народніх пісень. — М. Л.: З пресового фільму. — Бібліографія. — Від Адміністрації.

НАЗУСТРІЧ. Двотижневик. Література. Мистецтво. Наука. Громадське життя. IV-тий рік. Число 17 (89). За 1. IX. 1937. Зміст: Володимир Залозецький: Визначні мистецькі твори в галеріях образів у Відні. Богдан Стефанишин: Ніч. У лісі. Богдан Жерський: Поезія. Чи підготовляємо фахових артистів? (Розмова з Лесею Кривицькою). Рой: Едвард Ґріґ. Юрій Косач: Кондотієр. М. Рудницький: Чи театр Карпенка Карого постарівся? (У 30-ліття смерти драматурга і артиста). Франц Коковський: Микола Лисенко про галицьких композиторів у 80-тих рр. м. ст. Осип Боднарович: Твоє щастя у твоїх руках. Роман Ромен: Над Евфратом. Степан Конрад: Заступні родини для бездомних дітей. Горобці на дротах. Нові видання. За два тижні. 18 ілюстрацій. Ціна 50 сот.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ. Ч. 9 (120) за вересень 1937. Зміст: В. Дорошенко: Іван Тобілевич Карпенко-Карий (з приводу трицятьліття смерти, 1 порт.).) — Василь Пачовський: Живі памятники минулих часів (7 обр.). — Антін Рудницький: Едвард Ґріґ (з приводу трицятьліття смерти великого норвеського композитора, 1 порт.). — Музей визвольної боротьби України. — Петро Подвірський: Історія вина (4 обр.). — Євген Грицак: Перемиський єпископ Іван Снігурський (з приводу 90-их роковин його смерти — 1 порт.). — М. Бойченко: Мітогенетичне проміння. — Іван Маркус: „До сьлюбу ідемо“. — М. С.: Як міряти людську силу. — Євген Малик: Пташине пíря — прикраси для наших жінок (3 обр.). — Володимир Баргугра: Давня й нова школа. — З. Я. Фельків: Дещо про національні меншини в сучасній Польщі. — Гр. Бобяк: Шувар (лепеха). — Д.: „Зелена“ кров. — кої.-ль: Червоний глухий перець — лік на золотуху. — Р. Крохмалюк: Гільмо Маркові (1 обр.). — Михайло Соневицький: Театральна справа у старовині (7 обр.). — Володимир Савченко: Політична рівновага та світова війна. — Євген Дурделло: Як проявляється французька недуга та як її берегтися (3 обр.). — Франц Коковський: Фальшиві свідки. — Пп.: Чисте вино — найкраще. — Ярослав Рудницький: Богдан Ігор Антонич. — дв.: Тяжка вода. — Максим Ст. Малиш: Дещо про касеїну у промисловости. — Ті, що від нас відійшли... (Богдан Ігор Антонич. Антін Клим, в порт.). — Бібліографія.

DZIENNIK ROZPORZĄDZEŃ Gminy król. stoł. m. Lwowa. Lwów, 15. sierpnia i 1. września 1937. R. VI Nr. 16 i 17.

CONTRA KOMINTERN, Berlin, September 1937.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Коло нової церкви.

Нова церква у Львові — це така нечувальщина, що вірити просто не хочеться. Коли не рахувати спровадженого на Кривчиці бойківського архітвору, то львівські церкви вже давно-давно не мають молодшої сестрички, хоч як дуже хочуть і хоч як дуже її треба.

Аж ось вістка: В неділю 12. вересня 1937. відбудеться замурування грамоти в угольний камінь нової церкви при вул. Потоцького.

Треба, думаю, піти, а трапити не тяжко: всі знаємо великий масив будинку СС. Василіянок, що не так гарними, як знаними вежечками врізався в око львовянина. На який горб за Львовом не вийти, з кожного буде видно св. Юр і будинок Василіянок.

Коло цього будинку має станути церква, що ще заки почала будуватися, мала вже багато клопоту з маґістратом, багато конференцій з комісіями, комітетами та пресою і багато виглядів на популярність.

Не диво, що коли врешті почала рости, а ще проголосила вмурування грамоти — виляг львівський греко-католик, а то й православний, на вул. Потоцького і почимчикав на місце небувалої події.

Пішов і я...

Зближаюся і своїм очам не вірю: церква вже майже під дахом! Гарно, що вже майже під дахом, але де?! Перед саміським будинком СС. Василіянок! Між церквою і будинком є, що правда, перехід, для піших, навіть для підвод вигідний, але чи справді не було на величезнім городі ліпшого місця на церкву? Може це, думаю, з оглядів господарських!? Наше підсоння, як відомо, вітряне, а в зимі таки добре холодне — церква заступить трохи. Кімнати, що знайшлися тепер за церквою, будуть у затишку. Але не виглядає! Дерева, що росли перед будинком, досить добре хоронили його від вітру. В такому разі може це з архітектурного огляду?! Може нова церква творитиме гармонійну цілість з будинком?! Придивляюсь на плян — не виглядає. Будинок гуцульсько-полтавського стилю, а церква модерного — щось ніби крематорія, ніби астрономічна обсерваторія. (Пишу це не тому, що мені не подобається проєкт, а тому, що не люблю модерного стилю загалом, а в церквах спеціяльно!). Знавці кажуть, що проєкт церкви гарний, але я хотів би знайти такого, який сказав би, що вона в тім місці, де станула, буде добре стояти. Дехто каже, що дім поганий, але я хотів би знайти такого, що ще не привик до нього, не вмістив його у своїх зорових спомина з українського Львова, так як „Дністер“ з його голубниками, Академічний Дім з його придашком, чи Інститут Лисенка з його...

Розпитував я про причину такого близького сусідства гуцульсько-полтавсько-американської архітектури, але ніхто мені добре не пояснив.

Десь-хтось бомкнув, що це тому, бо монахині хочуть зробити критий коридор з будинку до церкви. Не вірю, бо нинішня техніка зробить критий коридор і на сто метрів довгий. Не можна припустити, щоб критий коридор був причиною відкритої дискусії, на жаль... пост фактум.

Хтось інший знову сказав:

— Це навіть добре. Церква закриє половину поганого будинку.

Воно так, якби хтось поганий помалював половину лиця на біло. Не знаю, чи прикрасив би себе!?

Але... це все — муштарда по обіді. Церква росте, церква буде, нова церква у Львові! А це така радісна подія, що все решта — другорядне.

Галактіон Чіпка.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Шкіряні каганці

і ремені для коней в найкращім гатунку, кожна величина по зол. 1.40, капаки по 30 сот., гарапи по 1.50 — продає Робітня Римарсько-Галянтерійна Н. БАРЕР, Львів, Сикстуська 2, побіч фірми „Саламандра". 519

Театри.

Український Народній Театр ім. І. Тобілевича:

ОТИНІЯ:
15. IX. Ніч під Івана Купала.
16. IX. Шаляпур
17. IX. Орлена.

З Отинії їде театр до Станиславова і Галича.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЖУРАВНО:
15. IX. Маруся Богуславка.
16. IX. Жайворонок.
17. IX. Ніч під Івана Купала.
18. IX. Гимн нужди.

СТРИЙ:
19. IX. Хмара.
20. IX. Маруся Богуславка.
21. IX. Ніч під Івана Купала.

Вистави відбудуться в Німецькім Домі, бо в салі Нар. Дому грає кіно.

Український Молодий Театр „Заграва".

ДЕЛЯТИН:
15. IX. Лицарі ночі — премієра.

НАДВІРНА:
16. IX. Трафіка пані генералової.
17. IX. Лицарі ночі.
18. IX. Муравлі.

БИТКІВ:
19. IX. Трафіка пані генералової.

Великий Театр:

Театр Ріжнородностей:

КІНА.

АПОЛЬО: „Володар".
АТЛЯНТИК: „Тайна жовтого міста".
ВАНДА: „Антін Адвера", „Віскі і долари".
ҐРАЖИНА: „Ординат Міхоровський", „Прокажена".
ЕВРОПА: „Один поверх вище".
КАСІНО: „Кішель пані Чені".
КОПЕРНИК: „Пасажирка зайцем" із Шерлі Темпль.
МАРУСЕНЬКА: „Приречення".
МЕТРО: „Геройська бригада", „Веселе шаління".
МІРАЖ: „Пеппі".
МУЗА: „Відень-Льондон".
ПАКС: „Антко поліцмайстер" з Димшою.
ПАЛЯС: „Трафальгар".
РІЯЛЬТО: „Матура".
РАЙ: „Тато жениться".
СВІТ: „Клопоти спортовця" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Право молодости" і ревія Рефрена.
ТОН: „Шаржа легкої бригади".
УТІХА: „Орел летить до Китаю", ревія „Торги життя".
ХИМЕРА: „16-літка" з Ліль Даговер.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5).
„Китай".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 15. вересня 1937.

БЕРЛІН 15.35 Муз. дрібниці, 18.00 Розр. музика, 20.10, 21.00 Вечір оперетокових мельодій; БІЛГОРОД 18.50, 19.00 Нар. пісні, 20.00 Концерт, 21.00 Гумор; БУДАПЕШТ 13.30 Спів, 17.30, 18.00 Циг. музика, 18.35, 19.00 Сальон. музика, 21.40, 22.00 Концерт квартету; ВІДЕНЬ 15.15 Для дітей, 17.30,18.00 Сучасна австр. музика (Іван Непомук Давід, Гавеґер, Пахерней) у вик. сол., 19.25, 20.00 Концерт сучасної музики, 21.40 Спів, Рокита сопр., 22.20 Веселі віденські мельодії, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.30 Для дітей, 14.00, 16.00 Музика, 18.00 Віольончеля, Еиріко Майнарді, 19.30 Шуман - Чайковський, орх. концерт; КОШИЦІ 18.15 Концерт військ. орх.; МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 19.00 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Муджіка" оп. Таліяферія; МІНХЕН 21.30 „Симфонія прощання" Гайдна, орх.; ПРАГА 14.00 Шубертові пісні, 17.40 Соната ц-дур Бурґіна на форт., 20.25, 21.00 Симфонія ч. 2 ц-моль Малера на сол. голоси, орх., хор; РАДІО ПАРІ 18.15 Гумор, 19.15 19.45 Спів, 19.30 Форт., 20.30, 21.00, 22.00 „Ле Шале" ком.-опера Адама; РИМ 17.15 Танк. музика, 21.00 Симфон. концерт, 22.15 Концерт хору базиліки.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 16. вересня 1937.

БЕРЛІН 11.15 Веселі мельодії, 14.15, 15.00 Розр. музика, 19.15 Камер. концерт; БІЛГОРОД 21.30 Пісні й арії, 22.20 Розр. музика; БУДАПЕШТ 12.05 Сальон музика, 17.30 Спів, 18.30, 19.00 Два форт., 19.25 Циг. музика; ВІДЕНЬ 17.30 Австр. сучасна форт. музика, 19.25, 20.00 Австр. мельодії і пісні, 21.00 Алеґро із мото перпетуо, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 16.00 Музика, 18.00 Враження з подорожі по Мароку, 18.20 Солісти, спів, форт., 19.00 Розр. музика; КОШИЦІ 13.30, 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 19.40 Музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Таїс" оп. Масенета. МІНХЕН 10.00 Нар. пісні, 16.00 Солісти, 17.00, 18.00 Орхестра, солісти; ПРАГА 18.05 Пісні й танки, концерт солістів, 21.25 Форт. квінтет а-дур Шуберта; РАДІО ПАРІ 18.00 Театр Уяви. 19.08, 19.30, 19.45 Спів, 20.30, 21.00 Камер. музика, 21.45, 22.00 „Ля фабль де Перет" оп. Гранжана; РИМ 17.15 Танк. музика, 20.40 Розр. музика, 21.00 Комедія, 22.15 Скрипка.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 15. вересня 1937.

6.15 Ранішня пісня, 6.18 Руханка, 6.38 Музика з гр. пл., 7.00 Ранішній денник, 7.10 Музика з гр. пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 11.15 Для шкіл: „Пятеро в однім стручку" казка Андерсена; Музика з гр. пл., 11.40 Фр. Ліст, гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудневий денник, 12.15 Музика з гр. пл., 12.25 Сальон. орх., 13.55 Легка музика з гр. пл., 14.45 Баль у грибового короля, опов. для дітей, 14.55 Львівська біржа, 15.00 Концерт дутої орхестри, 15.40 Львівські біжучі вістки, 15.45 Господарські вістки, 16.00 Ріжні письменницькі варстати, літер. нарис Г. Льорентовича, 16.15 Популярний концерт: хор солістів, Харламповичівна сопран, форт., 16.45 Партизантськ відділи на Виленщині в 1919. р., 17.00 Концерт фільг. орх., 17.50 Штучна гума, 18.00 Хвилина бюра студій, 18.10 Обережно на скрутах, словно-муз. авд. присв. пропаганді вул. руху, 18.40 Програма на завтра, 18.45 Спортові вістки, 18.50 Актуальні вістки, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 „Поїзд-марево" авд. на осн. драми А. Рідлея, 19.50 Спортові вістки, 20.00 Танк. музика у вик. малої орх., 20.45 Веч. денник, 20.55 Актуальна гутірка. 21.00 Шопенівський концерт, 21.45 Оповідання Е. Ожешкової, 22.00 Концерт легкої музики, 22.50 Останні вістки веч. денника, огляд преси, метеорольоґ. комунікат, 23.00 Танкова музика з гр. плит.

Четвер, 16. вересня 1937.

6.15 Ранішня пісня, 6.18 Руханка. 6.38 Музика з гр. пл., 7.00 Ранішній денник, 7.10 Музика з гр. пл., 8.00 Авд. для шкіл, 11.15 Давні клясики, муз. поранок для гімназій. 11.40 Музика із гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудневий денник, **12.15 Домашня птиця у селянському господарстві, гутірка в українській мові виг. дир. Орест Радловський,** 13.55 Популярна музика з гр. пл., 14.50 Спортовий порадник, 14.55 Львівська біржа, 15.00 Хоральний концерт з гр. пл., 15.35 Львівські біжучі вістки, 15.45 Господарські вістки, 16.00 На сідельці мотоцикли, гутірка для старших дітей, 16.15 Твори на два форт., 16.45 „Сліпці, що бачать" репортаж із Лісок, 17.00 Весела пісенька — розр. концерт: орх., хор ревелерсів, 17.50 Спортовий порадник, 18.00 Із ліброю почерез Татри, фейл. Генр. Збєжховського, 18.10 Ол. Бородін, гр. пл., 18.30 Листи та програми, 18.40 Програма на завтра, 18.45 Спортові вістки, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Театр Уяви: „Каспро Карлінський" драма Вол. Сирокомлі, 19.40 Актуальна гутірка, 19.50 Спортов вістки, 20.00 „Рік 1885". Найновіші танки, грані в Театрі Ріжнородностей у Варшаві на балях, маскарадах і городах мшер. вод. 20.45 Вечірній денник, 22.55 Хліборобські вістки, 21.05 „Рік 1937". Найновіші танки, грані в ревіях, фільмах і данcінґах, 21.45 Оповідання Ел. Ожешкової, 22.00 Спів. рециталь Л. Левіцької, у супр. форт., 22.30 Ол. Тансман: Суїта — Дівертімент, гр. пл., 22.50 Останні вістки веч. денника, огляд преси, метеорольоґ. комунікат, 23.00 Танкова музика з гр. пл.

Радіокутик.

„ПАЛАТА ТЕЛЄВІЗІЇ" НА ПАРИСЬКІЙ ВИСТАВІ.

Загальні вистави з кінця XIX ст. уряджувані були під знаком механіки й електрики, а тепер — під знаком радіотехніки. Можна сміливо сказати, що світова париська вистава 1937 р. дала перший огляд цілости здобутків у ділянці телевізії. У великій салі знаходиться 4 телевізори; екрани добре видно. Висильна апаратура знаходиться за шклом, так що відвідувачі можуть особисто приглядатися цілій техніці передачі образів. Коли очі свикають до пануючого в салі зменшеного світла, відвідувачі водночас вислухують відповідних пояснень щодо телевізійної інсталяції. Ці пояснення награно на кружках, які потім пускаються в рух підчас демонстрації.

Образи на екрані мають прецизію зближену до кінової: є вони 300-лінійні при 25 обр/сек.

Екран у другій салі дозволяє бачити образи багатьом особам, завдяки застосуванню дзеркал, уставлених під кутом 45 ст. В середині павільону знаходиться мала телевізійна сценка і дві кабіни з візійно-телєфонічними сполученнями.

Сподіваються, що удоступнення всім знайомства з „телевізійними лаштунками" вплине на більше зацікавлення публики цим найбільш новочасним винаходом.

БІРЖА.

Гроші.

Львів, дня 14 вересня 1937.

Акції.

4 і пів проц. внутр. 55·60, 54·50, 55·75, 3 поз. інв. 1 ем непот., 2 ем. 67·00 серія 82·50, 5 залізн. 58·00, 4 прем. доз. 38·00, 4 консол. 57·38, 57·13, 57·25, дві ост. др.

Папери.

Банк Польський 105·75 Цукор 34·00, Вуголь 25·00, 24·50, Лільпоп 52·50, Моджеїв 9·50, Островець 25·50, Габербуш 41·00, 41·50.

Львів, 14. вересня 1937.

Звідомлення зі збіжевого ринку.

Ціни Централсоюзу, Львів, за 100 кг. льоко вагон стація заладування.

Пшениця одн.	27·00—28·00
Пшениця зб.	26·50—27·50
Жито зб.	20·75—21·75
Ячмінь пашн.	17·00—17·50
Ячмінь 640	17·50—18·00
Ячмінь 680	18·00—18·50
Овес легко задощ.	17·50—18·00
„ незадощ.	19·00—20·00
Кукурудза жовта	24·00—24·50
Кукурудза червона	25·50—26·00
Ріпак	56·00—56·50
Вика темна нового збору	16·00—17·00
Вика сіра	15·00—16·00
Насіння льону	43·00—44·00
Гречка	15·00—16·00
Конопляне сімя	32·00—33·00
Соняшникове сімя	34·50—35·00
Просо	15·00—16·00
Фасоля Корона руч виб. з міш.	49·00—50·00
„ Гізен „ „	38·00—40·00
„ Шмальцівка „	29·00—30·00
„ Цукрівка „	26·00—27·00
„ Краса рафована	22·00—23·00
„ Біла (дрфоонеграф)	22·00—23·00

Тенденція вдержана.

ОВОЧІ:

Звідомлення овочевого ринку.

Ціни гуртові за 1 кг. льоко Ринок.

Яблока І.	0·20—0·28
Яблока II.	0·12—0·16
Яблока III.	0·07—0·10
Грушки І.	0·25—0·45
Грушки II.	0·13—0·20
Грушки III.	0·10—0·12
Сливки угорські грубі	0·30—0·35
Сливки угорські дрібні	0·18—0·20
Помідори	0·06—0·1[illegible]
Виноград угор	1·12—1·15
„ румун.	0·90—1·00
„ заліщицьк.	0·67—0·70
Цибуля за 100 кг.	8·00—9·00
Горіхи	6[illegible]·0—70·0

ЦЕНТРОСОЮЗ

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

Львів, 13 вересня 1937.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	2·95 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·00 зол.
молоко	16—17 сот.
яйця	3·90 зол.

Тенденція на масло знижкова, на яйця сильна, на молоко слаба.

ОПОВІСТКИ.

Вписи до однорічної жіночої школи купецької підготови II. ступня для абсольвентов гімназії давнього типу продовжує Товариство Український Інститут для дівчат у Перемишлі до 20. вересня 1937. 1643 2—2

Надзвичайні Загальні Збори Відділу У. Ц. К. у Львові скликаються на день 26. вересня 1937 р., в неділю, на годину 9. рано, в малій салі Лисенка у Львові, вул. Шашкевича 5, з таким порядком нарад: а) Відкриття зборів, б) Обрання президії зборів, в) Затвердження порядку денного зборів, г) Доповідь Управи відділу про розпорядження Головної Управи в справі скликання Зїзду делегатів та заходи Управи відділу про роздобуття засобів на подорож і утримання своїх делегатів, д) Обмін думками з приводу доповіді Управи відділу та усталення числа делегатів, що їх мають право обрати загальні збори (намічення кандидатур і обрання делегатів, ж) Директиви або побажання делегатів на Зїзд щодо питань, які вони мають порушити на Зїзді, з) Вільні внески. — **Управа У. Ц. К.** 1653

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

„СИНЯЯ ПТИЦЯ". Потребуємо піяніста-гармоніста, скрипака, співака-тенора. Równe Wol., Ułańska 7. 1650 2-3

ПОТРІБНА молодша вчителька, що знає добру методу вивчити скоро 35-літнього урядника говорити і писати по українськи. Листи з ціною, по польськи, до Адміністрації „Діла" під „Пополудне". 1654 1—1

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Довголітній управитель (спільник) завед. дент. др. Левандовського ординує тепер **у вл. заведенні дентистичнім**

УП. ТЕХН. ДЕНТ. І. БРАНЄВСЬКИЙ
Львів, ул. Академічна 18
тел. 287-53
[illegible]—5

РІЖНІ

БЮРО ПОЛАГОДИ у Варшаві Олени Васильчук, полагоджує всі справи торговельні та дає інформації, заощаджуючи зайву подорож до Варшави. У домівці Бюра постійний сальон-виставка „Гуцулка", що закуповує і приймає в комісову продаж вироби українського народнього мистецтва, промислу (килими, ліжники, вишивки, кераміку й деревляну різьбу). **Варшава, вул. Маршалковська 97 А, м. 2 (тел. 9-83-53).** 1652 1—15

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме **УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА.** Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2946 85-100

ВІЧНІ ПЕРА направляє дешево „ПРЕЦИЗІЯ", Шайнохи 1 і Рутовського 12. 1477 7—10

ПЕЧІ залізні і частини, замки безпеки Сальво, виправи кухонні, приладдя поручає Рентчнер, Легіонів 37. 1—4

ІЛЬКІВ МИХАЙЛО, майстер будівельний, повідомляє Вп. клієнтелю, що переніся на вулицю Стечковського 1 (Филипівка) телеф. 118-61. Виконує всякі роботи будівельні, плани, кошториси і т. д. 1655 1—3

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.